

บทที่ 3

ทรัพยากรธรรมชาติ อาชีพ ประชากร และการคมนาคมขนส่งของทวีปเอเชีย

1. วัตถุประสงค์ หลังจากจบบทเรียนนี้แล้ว ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ดังนี้ บังกลาเทศ
  - 1.1 จำแนกพืชพรรณธรรมชาติของทวีปเอเชียได้ถูกต้อง
  - 1.2 อธิบายเกี่ยวกับเรื่องสัตว์ แร่ธาตุ และดินในทวีปเอเชียได้
  - 1.3 อธิบายลักษณะการกระจายของประชากรของทวีปเอเชียได้ถูกต้อง
  - 1.4 อธิบายชาติพันธุ์ จำนวน ความหนาแน่นของประชากรในทวีปเอเชียได้
  - 1.5 อธิบายสาเหตุของประชากรมีอาชีพแตกต่างกันได้ถูกต้อง
  - 1.6 อธิบายแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญ และประเภทของอุตสาหกรรมในทวีปเอเชียได้
  - 1.7 อธิบายเกี่ยวกับการพาณิชย์กรรมในทวีปเอเชียได้
  - 1.8 ระบุชนิดสินค้าสำคัญและมีชื่อของทวีปเอเชียได้ถูกต้อง
  - 1.9 อธิบายเส้นทางคมนาคมที่ใช้ติดต่อกับทวีปอื่น ๆ ได้ถูกต้อง ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ
  - 1.10 สรุปเกี่ยวกับทรัพยากรและการประกอบอาชีพของประชากรในทวีปเอเชียได้

2. เนื้อหา

2.1 พืชพรรณธรรมชาติของทวีปเอเชีย

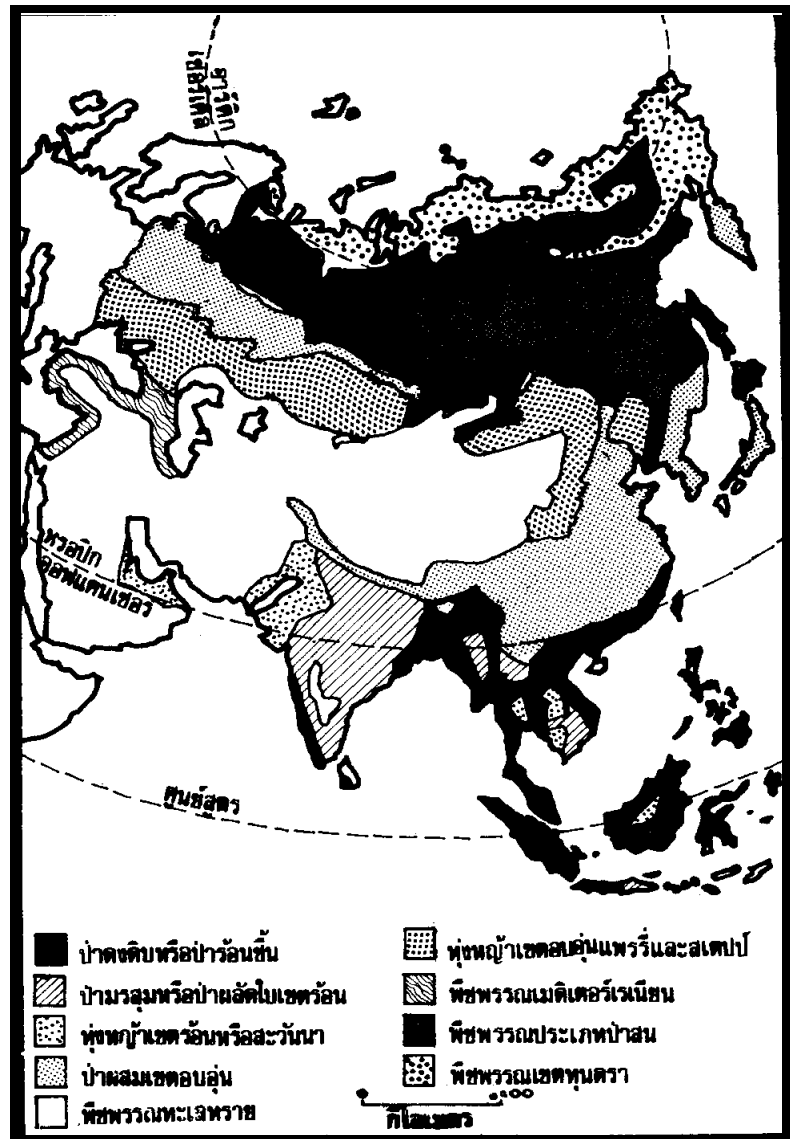
เนื่องจากพืชพรรณธัญญาหารต่าง ๆ อยู่ภายใต้อิทธิพลของภูมิอากาศ คืออุณหภูมิของอากาศและปริมาณน้ำฝนที่ตก ทวีปเอเชียมีภูมิอากาศเกือบทุกชนิด ดังนั้นจึงมีพืชพรรณหลายอย่างไปตามลักษณะภูมิอากาศด้วย การแบ่งเขตพืชพรรณธรรมชาติ จึงคล้ายคลึงกับการแบ่งเขตอากาศ จำแนกได้ 9 เขต คือ

1. เขตทุนดรา(Tundra) หรือพืชพรรณทุนดรา ได้แก่ที่ราบลุ่มบริเวณขั้วโลกเหนือ ซึ่งอยู่ตามขอบมหาสมุทรอาร์กติก มีอากาศหนาวจัด พื้นดินจะปกคลุมไปด้วยหิมะ และน้ำแข็งเป็นเวลากว่าครึ่งปีเมื่อน้ำแข็งและหิมะละลายในฤดูร้อน ซึ่งเป็นระยะสั้น ๆ พื้นดินจะชื้นแฉะ พืชในแถบนี้จึงมีแต่ตะไคร่น้ำ และมีพุ่มไม้เล็ก ๆ สูงประมาณหนึ่งฟุตเกิดขึ้นเป็นหย่อม ๆ เขตทุนดราเป็นที่อยู่ของกวางเรนเดียร์ เป็นสัตว์ที่กินตะไคร่น้ำเป็นอาหาร

2. เขตป่าสน (Coniferous forest) หรือพืชพรรณป่าสน บริเวณป่าสนนี้อยู่ระหว่างเขตทุนดรากับเขตทุ่งหญ้าสเตปป์ โดยมีอาณาเขตแผ่ขยายจากคาบสมุทรสแกนดิเนเวียไปทางทิศตะวันออก คือบริเวณไซบีเรียเกือบทั้งหมดเป็นระยะทางยาวถึง 2,000 ไมล์ และมีความกว้างประมาณ 500 ไมล์ บำนี้มีต้นไม้อายุเป็นส่วนใหญ่ ความสูงของต้นสนจะค่อย ๆ ลดลงไปทางขั้วโลก และด้วยเหตุที่อากาศหนาวจัด ต้นไม้ทางเหนือส่วนมากจึงเป็นแคระแกรน ป่าสนไม้ผลัดใบนี้เรียกว่า “ไทกา” (Taiga)

3. เขตทุ่งหญ้าสเตปป์ (Steppe) ทุ่งหญ้าสเตปป์เป็นทุ่งหญ้ากว้างใหญ่ไม่มีต้นไม้อายุยืนอยู่ทางใต้ของเขตป่าสน อุณหภูมิในทุ่งหญ้าสเตปป์หนาว และร้อนจัดในฤดูร้อน มีฝนตกมากพอที่จะทำให้หญ้าออกงาม แต่ไม่มากพอที่จะทำให้ต้นไม้ใหญ่เกิดขึ้นได้ สัตว์ทั้งหลายที่อยู่ในเขตนี้จะโยกย้ายถิ่นฐานอยู่ตลอดเวลา เช่น กาชเชลล์ ละมั่ง ม้าป่า ลาป่า สัตว์เหล่านี้ท่องเที่ยวไปหาอาหารได้รวดเร็วมาก สัตว์บางชนิดเช่นอูฐก็ปรับตัวเองให้เข้ากับธรรมชาติ โดยสะสมอาหารไว้บนหลังเป็นสันของมัน และสะสมน้ำไว้ในกระเพาะขนาดใหญ่ และในทุ่งหญ้าสเตปป์จะสะสมอาหารเป็นไขมัน และโคหนาง ดังนั้นมันจึงอดอาหารในฤดูแล้งได้นาน ๆ

4. เขตทะเลทราย(Desert) มีอาณาเขตตั้งแต่ทะเลทรายอาหรับ ผ่านกลางทวีป ไปถึงมองโกเลียเป็นพื้นที่เกือบ 1 ใน 3 ของทวีป บริเวณเหล่านี้มีพื้นดินเป็นทรายและหิน บางแห่งก็เป็นทุ่งหญ้าเลว ๆ แผ่นดินที่แห้งแล้งนี้ติดต่อกับทุ่งหญ้าสเตปป์และแยกกันไม่ออก ชีวิตของพืช สัตว์และคนในที่เช่นนี้ก็ดำเนินไปในแบบเดียวกันกับชีวิตในทุ่งหญ้าสเตปป์ ในที่ใดที่มีแม่น้ำไหลผ่านทุ่งหญ้า ก็มีหญ้าสมบูรณ์ ที่เช่นนี้เป็นโอเอซิสในกลางทะเลทราย

เอเชีย : พืชพรรณธรรมชาติ

5. เขตเมดิเตอร์เรเนียน (Mediterranean Woodlands) ได้แก่บริเวณริมฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน อยู่ริมตะวันตกสุดของทวีป ลักษณะอากาศร้อน แห้งแล้งในฤดูร้อน ฝนตกในฤดูหนาว พืชพรรณธรรมชาติจะเป็นต้นไม้เล็ก ๆ และเป็นป่าละเมาะ ต้นไม้ที่เกิดขึ้นในแถบนี้ เช่น ต้นรอเรล เมอร์เคิล และอาบูร์ดัส จะมีใบหนาเป็นมันและมีขน เพื่อป้องกันไม่ให้ไน้ระเหยจากใบเร็วเกินไป นอกจากนั้นต้นไม้เหล่านี้ยังรากลึกยาว เพื่อแสวงหาน้ำในใต้ดินในฤดูแล้ง พืชประเภทข้าวที่สำคัญได้แก่ ข้าวสาลี นอกจากนั้นมีการปลูกต้นมะกอก และผลไม้ต่าง ๆ เช่น องุ่น ส้ม และมะนาว ซึ่งการปลูกพืชเหล่านี้จะต้องมีการชลประทานอย่างดี

6. เขตป่าไม้ผลัดใบ (Deciduous forest) ในเขตอบอุ่นที่พบทั่วไปเป็นป่าผสม ได้แก่ บริเวณตะวันออกของจีน เกาหลี ญี่ปุ่น ต้นไม้ที่มีในบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นไม้ยืนต้นใบใหญ่ เช่น ต้นเมเปิล พืช โอ๊ค วอลนัท และอื่น ๆ ในบางแห่งมีพวกไม้สนขึ้นแทรก เพราะไม้พวกนี้ทนหนาวได้ดี บรรดาไม้ต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว จะทำการผลัดใบไม้ร่วง คือใบร่วงหมดเหลือแต่กิ่งก้านตายไม่ยืนตาย แต่พออากาศอุ่นขึ้นก่อนเริ่มระยะฤดูร้อน หิมะละลายหมด บรรดาต้นไม้ทั้งหลายจะเริ่มแตกใบจากท่มเล็ก ๆ จนเป็นใบเขียวสด ภายในเวลาเดือนเดียวก็เขียวเต็มต้นป่าไม้ผลัดใบในเขตอบอุ่นมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ป่ามรสุมเขตกหนาว”

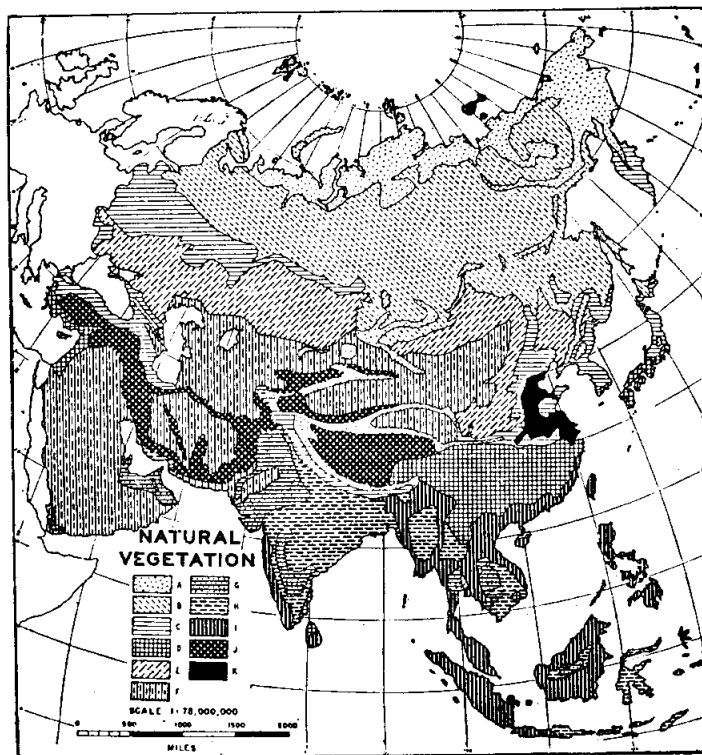
7. เขตป่ามรสุม* (Monsoon forest) ได้แก่บริเวณประเทศอินเดีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากในเขตรมรมมีฝนตกหนักในฤดูร้อน แต่มีฤดูแล้งติดต่อกันเป็นเวลานาน 4 - 6 เดือน ปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าป่าดงดิบ พืชพรรณไม้ในเขตรมรมจึงไม่ค่อยทึบเหมือนป่าในบริเวณศูนย์สูตร ไม้สักเป็นไม้ที่มีค่าที่เกิดขึ้นในบริเวณนี้ พืชที่สำคัญที่สุดได้แก่ข้าวเจ้า ข้าวเจ้าจะเจริญเติบโตดีในพื้นดินที่มีน้ำมาก ๆ เช่น ในราบลุ่ม แม่น้ำต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มีฝนตกน้อย ก็มีการปลูกข้าวโพดแทน สำหรับเขตที่มีฤดูฝนนานถึง 6 - 7 เดือน ก็มีการปลูกฝ้าย ใบชา และอ้อย

ป่ามรสุมนี้มีอีกชื่อหนึ่งว่า “ป่าไม้ผลัดใบเขตร้อน” ประกอบด้วยป่าโปร่งสลับทุ่งหญ้า พันธุ์ไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้ผลัดใบ มีเนื้อแข็ง เช่น ไม้สัก ประดู่ เต็ง จันทน์ รัง ตะเคียน วอลนัท ซึ่งล้วนแต่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจมาก โดยเฉพาะไม้สักมีลายสวย ทนทานต่อมอด แมลงและทนน้ำได้ดี เป็นสินค้าออกสำคัญของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ไทย พม่า ลาว เวียดนาม เป็นต้น ป่าแบบนี้พบทั่วไปในฟิลิปปินส์ คาบสมุทรมอินโดจีน และเอเชียใต้

*ในเขตป่ามรสุมที่ได้รับฝนน้อย (พื้นที่อันฝน) มีช่วงฤดูแล้งยาวนาน จะเป็นพืชพรรณแบบทุ่งหญ้าสะวันนา ต้นไม้ขึ้นห่าง ๆ เช่น ตอนใต้คาบสมุทรมเดกคาณ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (ปริมาณน้ำฝนประมาณ 40"-80" ต่อปี)

8. ทุ่งหญ้าเขตร้อนหรือสะวันนา (Savanna) พบทั่วไปในเขตภูมิอากาศแบบสะวันนาอยู่ในเขตที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมเป็นลักษณะแบบทุ่งหญ้าป่าโปร่ง ได้แก่ ตอนกลางของเอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และคาบสมุทรมอินโดจีน ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บริเวณดังกล่าวจะพบทุ่งหญ้าสลับป่าโปร่ง ซึ่งเป็นป่าไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจ ปริมาณน้ำฝนน้อยไม่ถึง 1,000 มิลลิเมตรต่อปีเป็นพื้นที่อัปฝน (Rain Shadow)

9. ป่าดงดิบหรือป่าร้อนชื้น (Tropical rain forest) หรือ (Equatorial forest) เป็นพืชพรรณธรรมชาติที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในเขตภูมิอากาศแบบร้อนชื้น หรือเขตศูนย์สูตรมีฝนตกชุกตลอดปี ได้แก่ หมู่เกาะอินโดนีเซีย เซี่ยงเกือกเขาหิมาลัย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เทือกเขาอาระกันโยมา และเขตด้านรับลมหรือ (Windward) ของเทือกเขาสูงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้ ลักษณะของป่าดงดิบเป็นป่าไม้สีเขียวตลอดปี มีลำต้นสูงประมาณ 200 ฟุต ขึ้นหนาแน่น และมีหลายชนิดปะปนกันมากมายโดยเฉพาะบริเวณเทือกเขาและหุบเขา ส่วนบริเวณที่ลุ่มปากแม่น้ำชายฝั่งทะเลจะเป็นป่าไม้ชายเลน เช่น แสม โกงกาง และป่าจาก เป็นต้น

เอเชีย : พืชพรรณธรรมชาติ

ที่มา : Cressey, B.G., *Asia & Land People*. หน้า 23.

2.2 ป่าไม้

ในทวีปเอเชียมีแหล่งป่าไม้ที่สำคัญ 3 เขตคือ

1. **ป่าไม้เขตอากาศหนาวเย็น** กล่าวกันว่า แหล่งป่าไม้ที่สำคัญที่สุดในเอเชียได้แก่ไซบีเรีย ซึ่งเป็นเขตป่าสนมีความกว้างใหญ่ไพศาลมาก เรียกว่า “ไทกา” (Taiga) เปรียบได้กับแคนาดาในทวีปอเมริกาเหนือ และเนื่องจากความไม่สะดวกในการคมนาคม ทำให้ป่าไม้ในไซบีเรียส่วนใหญ่ยังคงเป็นป่าไม้ที่ยังไม่ได้รับการบุกเบิก (Virgin forest) ต่อไปในอนาคตเมื่อการคมนาคมดีขึ้นก็อาจจะกลายเป็นแหล่งสำคัญที่สุดของทวีป

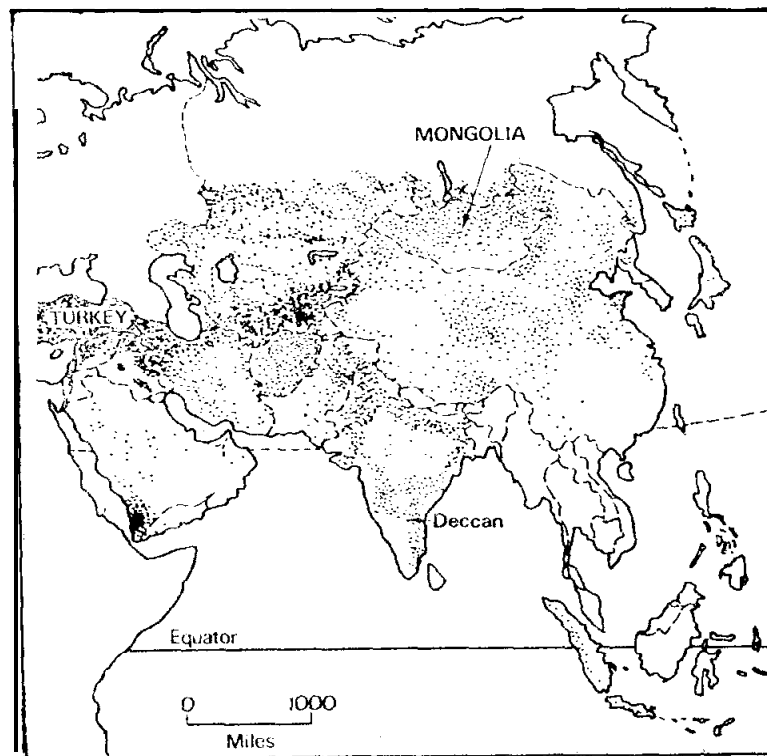
ป่าไทกาทางเหนือยูเรเชีย เป็นแนวป่าใหญ่ที่สุดในโลก ไม้สนในป่าประเภทนี้ได้แก่ ลาร์ช สปรูซ และเฟอร์ เขตป่าสนมีอากาศหนาว ทำให้ต้นไม้เจริญเติบโตช้ามาก พันธุ์ไม้จึงมีแต่ต้นไม้เล็ก ๆ มีเส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน 2 ฟุต บริเวณใกล้พื้นดินมีต้นไม้ผู้น้อยมากมักเป็นพวกตะไคร่น้ำและพืชเล็ก ๆ อีกประการหนึ่งการที่มีอุณหภูมิต่ำ ทำให้ดินในแถบนี้ขาดปุ๋ยธรรมชาติ เนื่องจากอินทรีย์วัตถุสลายตัวได้ยากมาก และสนมีใบเล็กทำให้เกิดอิวมัสน้อย

2. **ป่าไม้เขตอบอุ่น** เป็นป่าไม้ใบกว้างหรือป่าไม้เนื้อแข็ง หรือเรียกว่าป่าไม้ผลัดใบส่วนมากจะเป็นป่าไม้ผสม คือมีพวกไม้สนขึ้นแทรก ไม้ยืนต้นเนื้อแข็งแถบนี้ได้แก่ เมเปิล บีช โอ๊ค วอลนัท มีมากในประเทศญี่ปุ่น เกาหลี ตอนใต้ของจีน สหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียตตอนกลางสำหรับป่าไม้ในญี่ปุ่น ญี่ปุ่นเป็นประเทศเดียวในทวีปเอเชีย ที่ผลิตไม้ได้เป็นจำนวนมาก ถ้าหากไม่รวมสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต ทั้งนี้เนื่องจากการส่งเสริมของรัฐบาลญี่ปุ่นในการปลูกต้นสนและต้นไม้ที่ให้ผลเร็ว และญี่ปุ่นส่งกระดาษเป็นสินค้าออกสำคัญในประเภทผลิตผลจากไม้

3. **ป่าไม้เขตร้อนและเขตร้อน** เนื่องจากมีฝนชุกตลอดปี จึงมีป่าไม้ประเภทป่าดิบ (Evergreen forest) บริเวณนี้จะมีการทำสวนยาง เช่น ภาคใต้ของไทย ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย ส่วนในเขตร้อนจะมีลักษณะเป็นป่าโปร่ง เรียกว่า ป่าไม้แถบมรสุม จะพบในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อุดมไปด้วยไม้เบญจพรรณที่สำคัญมี ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้รัง และไม้ตะแบก นอกจากนี้ยังมีไม้ไผ่ เป็นต้น ไม้สักเป็นไม้ที่สำคัญที่สุดในเขตร้อนพม่าและไทยเป็นประเทศที่ส่งจำหน่าย ประเทศที่รับซื้อมากที่สุดคือ สหราชอาณาจักรฯ นำไปใช้ในการต่อเรือ เพราะไม้สักมีคุณภาพพิเศษในการช่วยป้องกันเหล็กที่ตอกฝังในเนื้อไม้มิให้สึกกร่อนจากสนิมได้

ผลิตผลอื่น ๆ ในเขตป่าไม้เมืองร้อนของเอเชียได้แก่ ยางพารา ประเทศผลิตได้มากคือประเทศมาเลเซีย ภาคใต้ของไทย อินโดนีเซีย สมุนไพรที่สำคัญได้แก่เปลือก ต้นชินโคนา แหล่งผลิตคืออินโดนีเซีย การบูร เป็นสมุนไพรที่สำคัญได้มาจากเกาะใต้หวัน นอกจากนั้นก็ยังมี หวายและพืชเส้นใย ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีหวายอยู่มาก นำมาใช้ในการก่อสร้าง และทำเครื่องใช้เบ็ดเตล็ด

ประเทศที่เอาใจใส่ในการบำรุงรักษาป่าไม้ในเอเชียได้แก่ ญี่ปุ่น จากการที่มีภูมิประเทศเป็นภูเขา และมีฝนตกชุก ทำให้เนื้อที่เกือบ 70% ของประเทศยังคงเป็นป่าไม้ แต่โดยปกติญี่ปุ่นผลิตได้ไม่พอใช้ภายในประเทศ และซื้อจากแคนาดาและสหรัฐอเมริกาเป็นประจำ

เอเชีย : บริเวณที่มีการเลี้ยงแกะในทวีปเอเชีย

ที่มา : Lewis & Ho., A Regional Geography. หน้า 232.

2.3 สัตว์

เนื่องจากทวีปเอเชีย เป็นทวีปที่มีลมฟ้าอากาศแตกต่างกันหลายประเภท สัตว์ก็มีชนิดต่าง ๆ ตามลักษณะของภูมิอากาศ แบ่งได้ดังนี้

1. เขตหนาวจัดหรือทุนดรา ได้แก่ กวางเรนเดียร์ สุนัข
2. เขตทุ่งหญ้าสเตปป์ ได้แก่ แพะ แกะ ม้าป่า ลา อูฐ สิงโต แดบภูเขาที่มีวัวที่กินเบต เรียกว่า แยค (Yak) หรือ จามรี
3. เขตมรสุมและเขตร้อนชื้น ได้แก่ วัว ควาย เป็ด ไก่ แพะ แกะ ในป่าใหญ่มี สัตว์ป่า เช่น นก เสือ ช้างป่า กวาง ละมั่ง แรด วัวป่า เนื้อสัตว์ หมู หมี หมูป่า อีเก้ง ลิง ชะนี และงูหลายชนิด ในอินเดีย พม่า ไทย ลาว และกัมพูชามีการเลี้ยงช้าง ช้างในเอเชียมีรูปร่าง ผิดกับช้างในแอฟริกาโดยมีศีรษะใหญ่ หูเล็ก มีความเฉลียวฉลาด และสามารถเลี้ยงให้เชื่อง ได้ง่ายกว่าช้างแอฟริกา

ในสาธารณรัฐประชาชนจีนและญี่ปุ่นมีการเลี้ยงไหมมากที่สุดในโลก

2.4 แร่ธาตุ

แร่ธาตุเป็นทรัพยากรที่จะสร้างความเจริญในทางวัตถุดิบต่าง ๆ ของโลกซึ่งเรา เรียกว่า ความเจริญด้านอารยธรรม แร่ธาตุในทางเศรษฐกิจแบ่งได้ 3 ประเภทคือ

1. แร่เชื้อเพลิง ได้แก่ ถ่านหิน น้ำมันเตา ก๊าซธรรมชาติ
2. แร่โลหะ ได้แก่ เหล็ก ทองแดง อลูมิเนียม ฯลฯ
3. แร่โลหะ ได้แก่เกลือแร่ต่าง ๆ เช่น โบตัสเซียมไนเตรด กำมะถัน ฯลฯ

สำหรับทวีปเอเชีย มีทรัพยากรประเภทแร่ธาตุอยู่มาก แต่ไม่ได้ขุดนำมาใช้ประโยชน์ มากนัก เพราะการคมนาคมไม่สะดวก ขาดการสำรวจและการลงทุน ปัจจุบันกำลังได้รับการ พัฒนาให้เจริญขึ้น

แร่เชื้อเพลิง

ถ่านหินในเอเชีย เชื่อกันว่าเอเชียมีแหล่งถ่านหิน สํารองจากอเมริกาเหนือแหล่ง ถ่านหินที่สำคัญของเอเชียคือ

1. ลุ่มแม่น้ำฮวงโหของจีน ได้แก่ มณฑล เซนสี ซานสี ไฮหนานและกันสู นับว่า เป็นแหล่งถ่านหินที่สำคัญของเอเชีย
2. แคว้นแมนจูเรียในจีน เป็นแหล่งถ่านหินซึ่งขุดได้เป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ก่อน สงครามโลกครั้งที่สองและปัจจุบันก็ผลิตได้มาก
3. ไชปีเรีย เป็นแหล่งถ่านหินที่ค้นพบใหม่หลายแห่งของสหภาพโซเวียตที่สำคัญ คือบริเวณลุ่มน้ำคุซเนตสค์ (Kuznetsk) ลุ่มแม่น้ำเยนิเซ และลุ่มแม่น้ำลีนา

4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของคาบสมุทรเดคคานในอินเดียก็มีแหล่งถ่านหินสำคัญที่รัฐเบงกอล พินาร์ และโอริสาซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของคาบสมุทรเดคคาน

5. ญี่ปุ่นมีแหล่งถ่านหิน ในเกาะกิวชู ตอนใต้สุดของเกาะฮอนชู และเกาะฮอกไกโด น้ำมันในเอเชีย มีแหล่งที่ผลิตน้ำมันที่สำคัญ ดังนี้

1. บริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ดินแดนรอบอ่าวเปอร์เซีย ตามการคาดคะเนของนักธรณีวิทยาคาดคะเนว่าจำนวนน้ำมันในบริเวณนี้มีประมาณ 58% ของโลก ซึ่งนับว่าเป็นแหล่งผลิตน้ำมันใหญ่ที่สุดของเอเชีย และในอนาคตจะเป็นแหล่งผลิตน้ำมันได้มากที่สุดในโลกปัจจุบันบ่อน้ำมันต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้จากประเทศต่าง ๆ เรียงความสำคัญตามลำดับดังนี้ คูเวต ซาอุดีอาระเบีย อิหร่าน อิรัก และเกาะบาห์เรน น้ำมันที่ได้จากบริเวณนี้ส่งออกจำหน่าย 2 ทางคือ ทางหนึ่งส่งโดยทางเรือ จากอ่าวเปอร์เซีย และอีกทางหนึ่งส่งโดยท่อ (Pipe line) จากอิรักและซาอุดีอาระเบียไปยังฝั่งเมดิเตอร์เรเนียน น้ำมันจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนใหญ่ส่งไปจำหน่ายยังทวีปยุโรป

2. บริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่เกาะสุมาตรา เกาะบอร์เนียว เกาะชวาของอินโดนีเซีย นอกจากนั้นก็มีในแคว้นซาราวัก รัฐบรูไนในเกาะบอร์เนียว เกาะนิวกินี และที่เมืองยีนางยอง และชวก (Chauk) บนฝั่งแม่น้ำอิระวดีในพม่า บริเวณนี้ทั้งหมดผลิตน้ำมันได้ 2½% ของโลก โดยเฉพาะปริมาณน้ำมันในเกาะสุมาตรา และเกาะบอร์เนียวนั้นเชื่อว่ามีความสำคัญน้ำมันสำรองมาก กำลังได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งผลิตน้ำมันที่สำคัญต่อไป

3. เอเชียใต้ มีแหล่งน้ำมัน 2 แห่งคือ ทางตะวันออกเฉียงเหนือของอัสมัม และทางเหนือของสาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน แหล่งน้ำมัน อัสมัมของอินเดียนับว่าเป็นแหล่งสำคัญซึ่งอินเดียกำลังเตรียมผลิตอย่างเต็มที่ที่เมืองนครชัตติยะ ฮุกริจัน และโมรัน

4. เอเชียตะวันออกเฉียง มีมากในมณฑลกันสุ ชิงไฮ แคว้นซินเกียง และแมนจูเรียตอนกลาง

แร่โลหะ

แร่โลหะที่นำมาใช้ประโยชน์อยู่มากที่สุดขณะนี้ คือ เหล็ก ทองแดง และอลูมิเนียม แหล่งแร่เหล็กในเอเชีย

1. ในสาธารณรัฐประชาชนจีน มีแหล่งแร่เหล็กอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง และแมนจูเรีย ปัจจุบันผลิตได้ประมาณ 10% ของโลก

2. ในอินเดีย มีแหล่งแร่เหล็กที่มีคุณภาพดีมากอยู่ที่รัฐพิหาร และโอริสสาทาง ตะวันออกเฉียงเหนือของคาบสมุทรเดคคาน อินเดีย ผลิตแร่เหล็กได้มากเป็นที่สองในเอเชีย (2% ของโลก)

3. ในญี่ปุ่น มีแร่เหล็กที่เกาะฮอกไกโด และตอนเหนือของเกาะฮอนชู แต่ทั้ง 2 แห่ง ส่วนมากคุณภาพไม่ดี มีปริมาณน้อย ญี่ปุ่นจึงต้องซื้อสินแร่เหล็กจากต่างประเทศ

4. ในฟิลิปปินส์ ก็เป็นแหล่งที่มีเหล็กมากพอสมควรแห่งหนึ่งของเอเชีย โดยเฉพาะ ที่เกาะลูซอน

แหล่งแร่ทองแดงในเอเชีย

1. อินเดีย แหล่งแร่ทองแดงมีอยู่ทางใต้เมืองจามเชดปุระ

2. ญี่ปุ่น มีอยู่มากมายในประเทศและผลิตได้มากนับเป็นแร่ที่ส่งเสริมอุตสาหกรรม ไฟฟ้าอย่างยิ่ง แต่ถึงกระนั้นญี่ปุ่นก็ต้องซื้อแร่ทองแดงจากต่างประเทศ

3. สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นแหล่งที่มีทองแดงมากพอควร เช่นในยูนนาน และ ภาคใต้ของลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง

แหล่งแร่อะลูมิเนียมในเอเชีย

1. อินเดีย มีแหล่งแร่บอกไซต์ (อะลูมิเนียมออกไซด์) อยู่ทางตะวันตกของมณฑล พิหาร หรือแถบเมืองบาร์วา (Barwa) นอกจากนั้น มาเลเซีย, สาธารณรัฐประชาชนจีนก็มีแหล่ง แร่บอกไซต์

แหล่งแร่ดีบุกในเอเชีย มีแหล่งน้ำสำคัญดังนี้

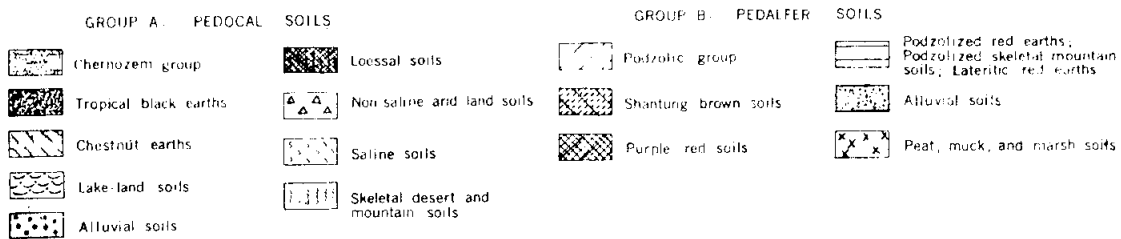
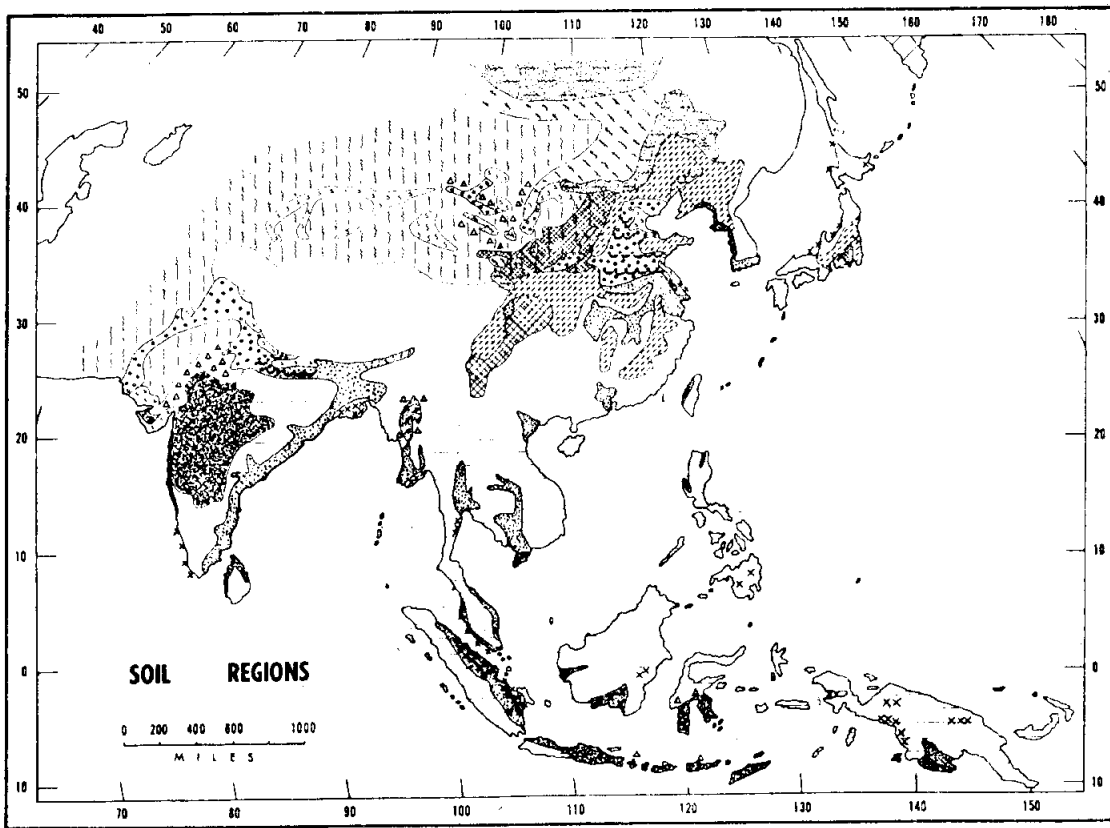
1. มาเลเซีย มีแหล่งดีบุกที่รัฐเปรัก ได้ชื่อว่าเป็นแหล่งดีบุกที่อุดมที่สุดของโลก เป็น แหล่งผลิตดีบุกที่สำคัญของโลก

2. อินโดนีเซีย มีแหล่งแร่ดีบุกที่เกาะเล็ก ๆ คือ เกาะบังกา (Banka) บิลลิตัน (Billiton) และซิงเกป (Singkep)

3. ไทย มีแหล่งแร่ดีบุกในจังหวัดภาคใต้ โดยเฉพาะในเกาะภูเก็ต ซึ่งเป็นแหล่ง สำคัญที่สุด

4. สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า มีแหล่งแร่ดีบุกทางตอนใต้ ในเขตเมือง ทวาย และ มะริด

5. สาธารณรัฐประชาชนจีน มีแหล่งแร่ดีบุกในมณฑลยูนนานกวางสี ยูนาน และ ไทหฺล่า ส่วนใหญ่ได้จากเมืองโกจิ๋ว (Kochiu)

เอเชีย : การจำแนกดินในภูมิภาคเอเชียพิจารณาจากสัญลักษณ์

ที่มา : Spencer and Thomas., Asia; East by South. หน้า 240.

แหล่งแร่ตะกั่วและสังกะสีในเอเชีย

สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นประเทศที่มีแหล่งแร่ตะกั่ว และสังกะสีมากที่สุด มีมากในภาคใต้ในเอเชียประเทศอื่น ๆ ที่มีตะกั่วและสังกะสีได้แก่ญี่ปุ่น

แร่โลหะ

1. สาธารณรัฐประชาชนจีน มีแร่โลหะที่สำคัญ คือเกลือ ยิปซัม ดินเหนียว สำหรับปั้นถ้วยชาม

2. ญี่ปุ่น มีแร่โลหะที่สำคัญคือ กำมะถัน ดินเหนียวสำหรับปั้นถ้วยชาม

3. อินเดีย มีเกลือ เป็นแร่ที่ได้รับจากการระเหยของน้ำทะเล นาเกลือของอินเดีย มีแถบฝั่งทะเลของบอมเบย์ มัทราส และโอริสสา เกลือสินเธาว์มีอยู่ในสาธารณรัฐอิสลาม ปากีสถาน และทางภาคเหนือของอินเดีย สรุปแล้ว ทวีปเอเชียมีแร่ธาตุที่สำคัญ น้ำมัน ดีบุก มังกานีส หังสเดน พลวง ไมก้าและเหล็ก โดยเฉพาะสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต มีแร่ธาตุชนิดต่าง ๆ มากที่สุด จีนเด่นจำพวกถ่านหินมาก และอินเดียเด่นพวกแร่เหล็ก

2.5 ดิน

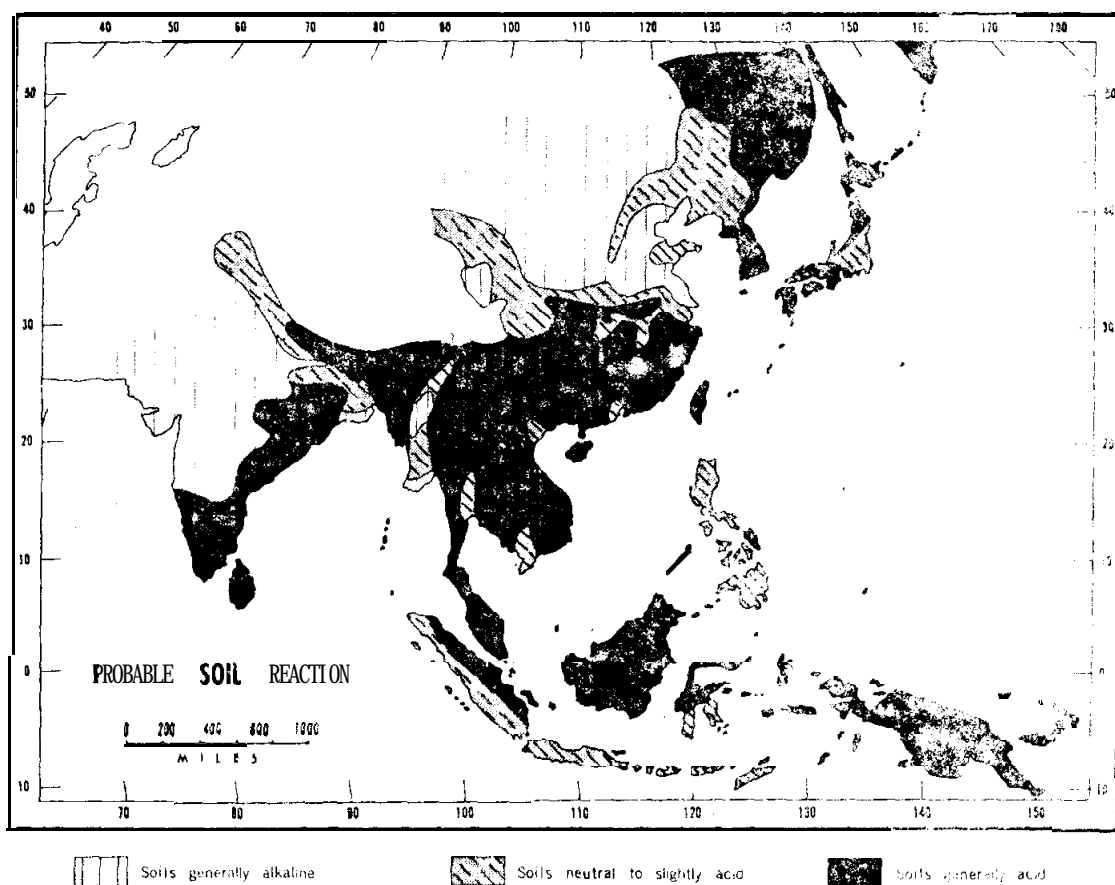
ดินเป็นทรัพยากรธรรมชาติสำคัญอย่างหนึ่ง มนุษย์มีความสัมพันธ์กับดินตั้งแต่เกิด จนกระทั่งตาย ดินในทวีปเอเชียแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ตามลักษณะของภูมิอากาศได้ 8 ประเภท ทั้งนี้ เพราะภูมิอากาศมีอิทธิพลต่อคุณสมบัติของดินอย่างสำคัญที่สุด

1. ดินทุนดรา (Tundra Soils) เป็นดินที่มีความสมบูรณ์น้อย เนื่องจากเป็นดินที่อยู่ในเขตอากาศแบบทุนดรา ซึ่งมีอุณหภูมิต่ำตลอดปี การสลายตัวของหินและอินทรีย์วัตถุเป็นไปอย่างช้ามาก ได้แก่บริเวณริมฝั่งมหาสมุทรอาร์กติกแถบไซบีเรีย

2. ดินพอดซอลต์ (Podzols) เป็นดินสีเทาอยู่ในเขตอากาศแบบหนาวกึ่งขั้วโลกและเขตภูมิอากาศชื้นภาคพื้นทวีป ดินชั้นบนของดินประเภทนี้ขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นดินที่อยู่ในบริเวณอุณหภูมิต่ำเกือบตลอดปี การระเหยของน้ำในดินมีอยู่น้อย ทำให้การซึมชะของธาตุในดินมีมาก คือแร่ธาตุที่จำเป็นสำหรับพืช ไหลซึมไปสู่ชั้นล่างเป็นส่วนใหญ่ หากจะใช้ดินชนิดนี้เพาะปลูกต้องใส่ปุ๋ยเคมีปรับปรุงดินเสียก่อน ได้แก่ดินส่วนใหญ่ของไซบีเรีย

3. ดินเชอโนเซม (Chernozem Soils) เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์มากเนื่องจากอยู่ในเขตภูมิอากาศที่มีฝนตกปานกลาง อุณหภูมิปานกลาง ทำให้การซึมชะของธาตุในดินลงไปในระดับลึกมีน้อยดินชั้นบนจึงมีธาตุสำหรับพืชในดินอยู่มาก ในเขตดินเชอโนเซมจึงมีการเพาะปลูกหนาแน่น ได้แก่ภาคใต้ของสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต และตอนกลางของอินเดีย

4. ดินเชสนัทและดินสีน้ำตาล (Chestnut Soils & Brown Soils) เป็นดินที่อยู่ในเขตแห้งแล้งติดเขตทะเลทราย ซึ่งมีภูมิอากาศประเภททุ่งหญ้าสเตปป์ ดินมีธาตุต่าง ๆ ปนอยู่เป็นจำนวนมาก แต่มีอินทรีย์วัตถุน้อย มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ได้แก่บริเวณตอนใต้ของไซเวียต ตะวันออกเฉียงเหนือของสาธารณรัฐประชาชนจีน ตอนเหนือของอินเดีย

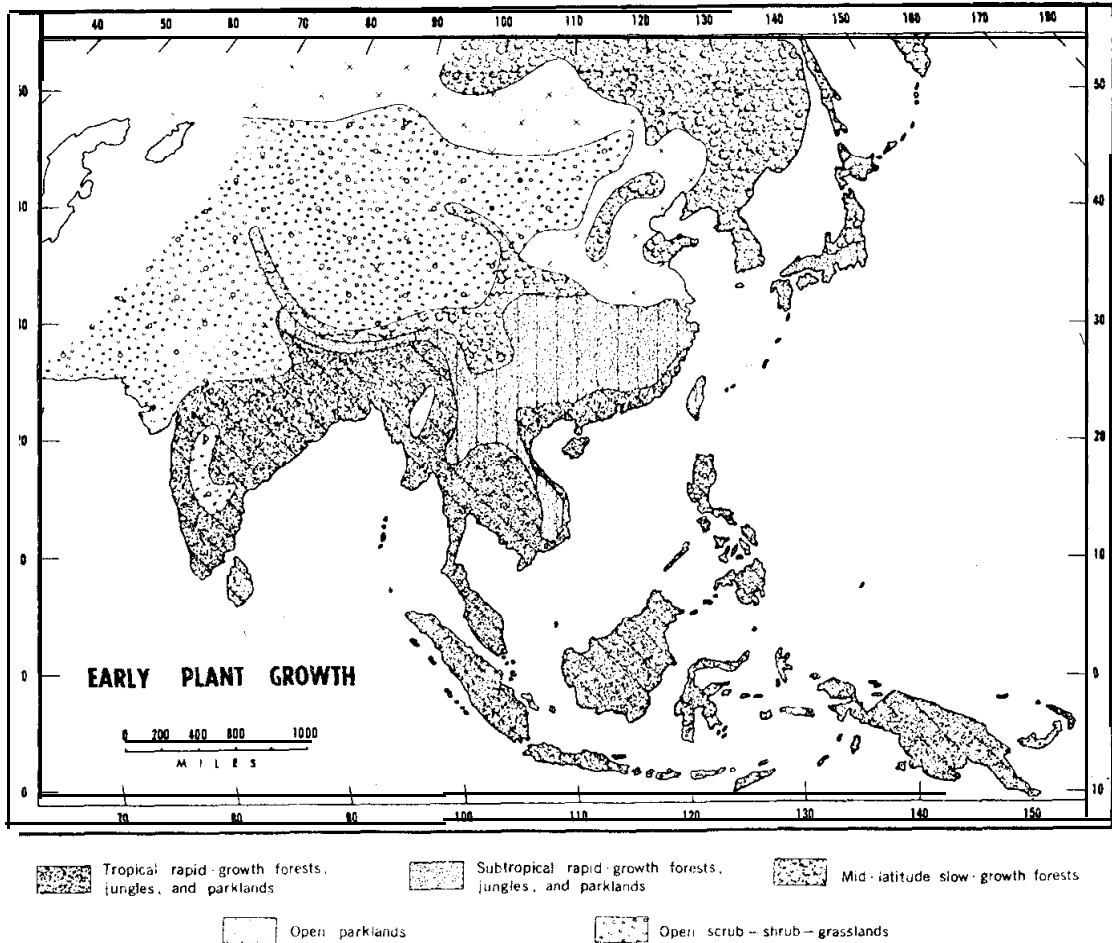

เอเชีย : ปฏิกริยาของดิน ความเป็นกรด ต่าง ในภูมิภาคเอเชีย
 ที่มา : Spencer and Thomas., Asia; East by South. หน้า 241.

5. ดินทะเลทราย (Desert Soils) เป็นดินที่มีความสมบูรณ์น้อยมาก เนื่องจากขาดอินทรีย์วัตถุ และการระเหยตัวของน้ำในดินที่มีอยู่มากกว่าน้ำที่ซึมลงไปดิน ทำให้ผิวหน้าของดินมีเกลือและด่างจับตัวกันเป็นชั้นหนา เป็นอันตรายต่อพืช เป็นดินที่มีอย่างกว้างขวางประเภทหนึ่งในเอเชีย ได้แก่บริเวณตอนกลางทวีป และเอเชียตะวันตกเฉียงใต้

6. ดินพอดโซลิกเทาปนน้ำตาล (Gray-brown podzolic Soils) เป็นดินที่มีการซึมชะของธาตุในดินน้อย จึงมีความอุดมสมบูรณ์มาก เหมาะสำหรับการเพาะปลูก ได้แก่บริเวณตะวันออกเฉียงเหนือของสาธารณรัฐประชาชนจีนและที่คาบสมุทรเกาหลี

7. ดินแลตซอลส์และพอดโซติกแดงปนเหลือง (Latosols & Red-yellow Podzols Soils) เป็นดินในเขตอากาศร้อนชื้น และเขตอบอุ่นชื้น ซึ่งมีฝนชุกมากหรือปานกลาง ทำให้แร่ธาตุซึมลงสู่ดินระดับลึกจึงทำให้ดินไม่สมบูรณ์นัก นอกจากนี้การผุพังสลายตัวของอินทรีย์วัตถุเป็นไปอย่างรวดเร็ว ฮิวมัสจึงมีน้อยได้แก่บริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และบริเวณใกล้ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

เอเชีย : พืชพรรณธรรมชาติทั่วไปของภูมิภาคเอเชีย

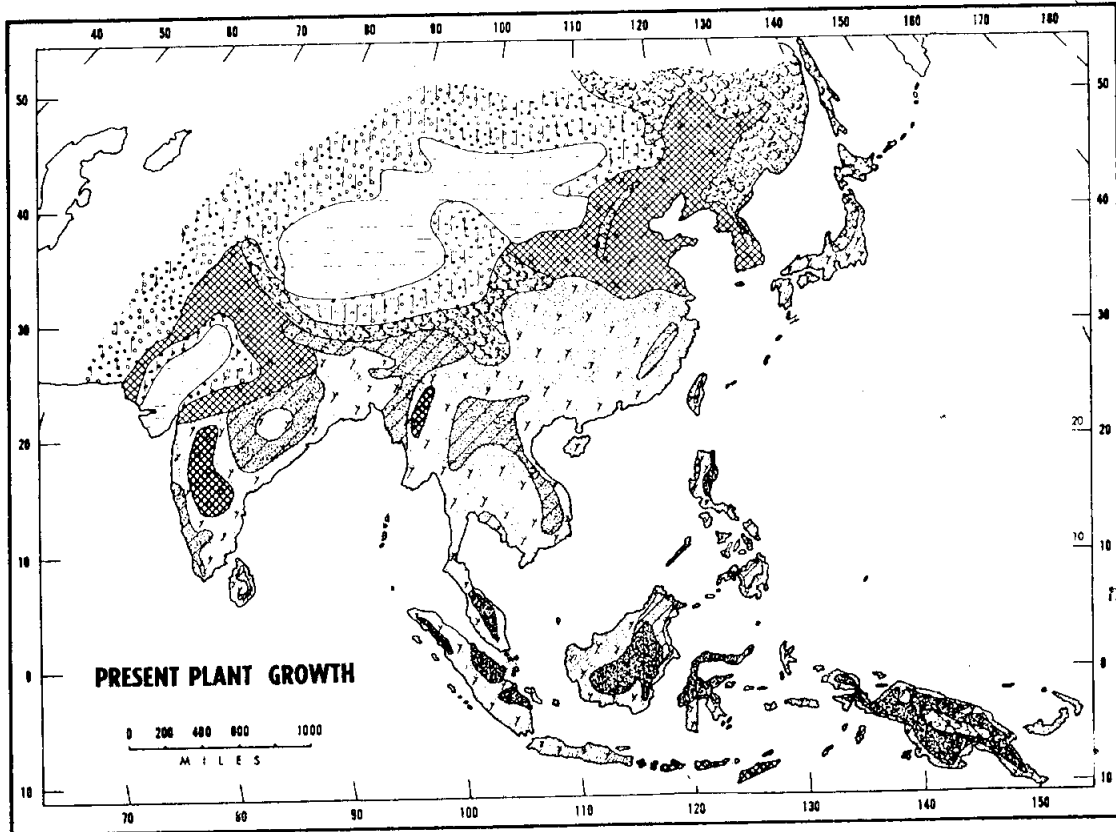
ที่มา : Spencer and Thomas., Asia; East by South. หน้า 245.

8. ดินภูเขา (Mountain Soils) เป็นดินที่ไม่สมบูรณ์ เป็นประโยชน์ต่อการเพาะปลูกน้อย ได้แก่ตอนกลางของทวีปเอเชีย

สรุปทรัพยากรธรรมชาติของทวีปเอเชีย

1. พืชพรรณธรรมชาติ ทวีปเอเชียมีพืชพรรณตามลักษณะของภูมิอากาศ เกือบทุกอย่างคือ

1.1 เขตทุนดรา มีตะไคร่น้ำและพุ่มไม้เล็ก ๆ

<p>FORESTED REGIONS</p> <ul style="list-style-type: none"> Rainforest with minor clearings Monsoon forest-jungle with numerous clearings Mid-latitude or high-altitude forest with numerous clearings 	<p>CULTIVATED LANDSCAPES</p> <ul style="list-style-type: none"> Restrained jungle-forest, frequently reasserting itself, with rapid growth and abundant volume Restrained scrub parklands, tree growth cultural, rapid growth but scant volume Parklands with planted and tolerated trees of slow growth and sparse volume 	<p>SCRUB AND GRASSLAND RANGES</p> <ul style="list-style-type: none"> Mountain and riverbank forests; tree growth elsewhere only in oases <p>NATURAL BARRENS</p> <ul style="list-style-type: none"> Dry, cold, rocky, sandy ranges having sparse wild growth of shrubs and grasses; tree growth only in oases or at higher altitudes
--	---	---

เอเชีย : ลักษณะพืชพรรณธรรมชาติในภูมิภาคเอเชีย

ที่มา : Spencer and Thomas., Asia; East by South. หน้า 248.

1.2 เขตป่าสน เป็นป่าสนที่กว้างใหญ่ไพศาล

1.3 เขตทุ่งหญ้าสเตปป์ เป็นทุ่งหญ้าที่มีหญ้าขึ้นเบาบาง มักใช้เลี้ยงสัตว์เร่ร่อนย้ายที่ไปเรื่อย ๆ

- 1.4 เขตทะเลทราย มีต้นกระบองเพชร พุ่มไม้เล็ก ๆ
- 1.5 เขตเมดิเตอร์เรเนียน มีพืชเป็นต้นไม้เล็ก ๆ มีลักษณะใบหนาเป็นมันรากยาว
- 1.6 เขตป่าไม้ผลัดใบ เป็นไม้ผลัดใบ ชนิดไม้ยืนต้น ใบใหญ่
- 1.7 เขตป่ามรสุมและป่าฝนเขตร้อน ส่วนใหญ่เป็นป่าโปร่ง ป่าไม้เบญจพรรณ
มีไม้สักเป็นไม้สำคัญในแถบนี้

2. ป่าไม้ ทวีปเอเชียมีป่าไม้สำคัญ 2 แห่งคือ

2.1 เขตป่าไม้สน (ป่าไม้ไทก้า)

2.2 เขตป่าไม้มรสุม มีไม้สักเป็นไม้สำคัญ

3. สัตว์ เขตหนาวมีกวางเรนเดียร์ เขตทุ่งหญ้ามี แพะ แกะ เขตมรสุมมี วัว ควาย
ช้าง ม้า ฯลฯ

4. แร่ธาตุ

4.1 แร่เชื้อเพลิง ทวีปเอเชีย มีแหล่งถ่านหินที่สำคัญที่บริเวณลุ่มแม่น้ำ
ฮวงโหที่มณฑลเซินสี, ซานสี น้ำมันมีแหล่งสำคัญคือ บริเวณรอบ ๆ อ่าวเปอร์เซีย

4.2 แร่โลหะ แร่เหล็กมีแหล่งสำคัญในจีนแดง และอินเดีย

4.3 แร่โลหะ เพชรพลอย มีในไซบีเรีย เดอร์กีสถาน อินเดีย อิหร่าน และใน
คาบสมุทรอินโดจีน

5. ดิน ทวีปเอเชียมีแหล่งดินที่อุดมสมบูรณ์ 2 แห่งคือ

ดินชอโนซอม อยู่ทางใต้ของสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต และดินพอดโซลิก
เทปอน้ำตาลอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจีน และเกาหลี ทวีปเอเชียมีดิน 6 ประเภทคือ

1. ดินทุนดรา, 2. ดินพอดซอลล์, 3. ดินชอโนซอม, 4. ดินแซสนัท, 5. ดินสีน้ำตาล
และ 6. ดินทะเลทราย ดินพอดโซลิกเทปอน้ำตาล ดินแลโตซอลล์' ดินพอดโซลิกแดงปน
เหลืองและดินภูเขา แต่ดินที่ทำให้มีประชากรเข้าไปอาศัยอยู่หนาแน่นของทวีปเอเชียคือ ดิน
ตะกอนลุ่มน้ำ ซึ่งเกิดจากการที่แม่น้ำดินตะกอนมาทับถมในบริเวณปากน้ำ เกิดเป็นดินดอน
สามเหลี่ยมใหญ่ปากแม่น้ำ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูก ซึ่งส่วนใหญ่
จะทำการเพาะปลูกข้าวเจ้าซึ่งเป็นอาหารหลักของประชากรในทวีปเอเชีย ได้แก่ที่ราบลุ่มแม่น้ำ
ฮวงโห, แวงซีเกียง, ซีเกียง, แม่น้ำแดง, แม่น้ำโขง, แม่น้ำเจ้าพระยา, แม่น้ำอิรวดี, แม่น้ำ
คงคา, แม่น้ำสินธุ, แม่น้ำไทกริส และยูเฟรติส

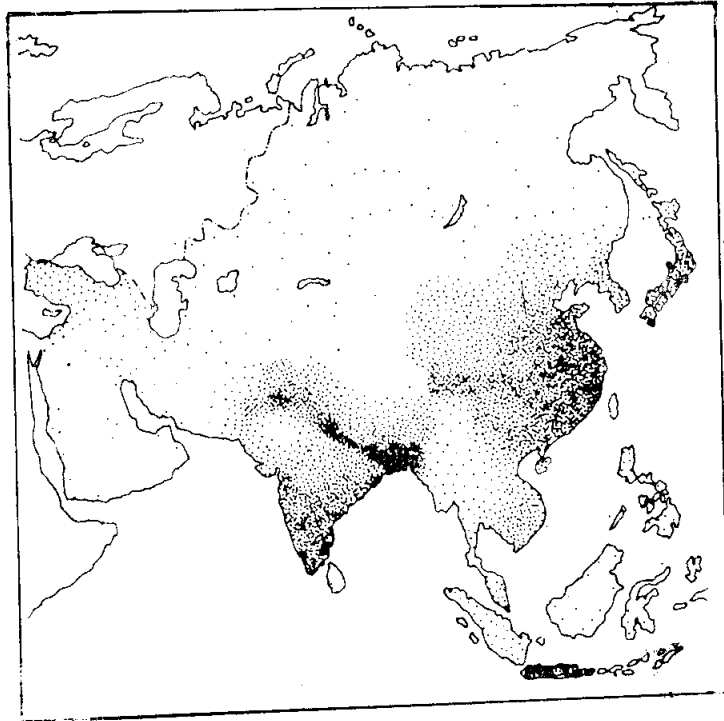
2.6 ประชากร

โดยศึกษาถึง ชาติพันธุ์, จำนวน, ความหนาแน่น, ลักษณะการกระจายการโยกย้ายของประชากร ในทวีปเอเชียดังต่อไปนี้

1. ชาติพันธุ์ (Ethnic Group) ทวีปเอเชียเป็นทวีปของชนที่เรียกว่า ชาติพันธุ์กลุ่มมองโกลอยด์ (Mongoloid) ซึ่งมีจำนวนประมาณ 3 ใน 4 ของประชากรทั้งหมดของทวีปชาติพันธุ์ของกลุ่มมองโกลอยด์มีลักษณะ ผิวหนังจะมีสีเหลืองอ่อน ผมสีดำเหยียดตรง มีขนบ้างตามตัวหน้าค่อนข้างแบน โหนกแก้มแลเห็นชัด ส่วนหนึ่งของเปลือกตาข้างบนจะพับเข้า (ที่เรียกกันว่าตาชั้นเดียว) จมูกทรงแบนและไม่โด่ง ริมฝีปากไม่บางอย่างชาติพันธุ์คอเคซอยด์ แต่ก็ไม่หนาป็นอย่างชาติพันธุ์นีกรอยด์คางมักจะยื่นออกมา ขากรรไกรบนเป็นรูปโค้งยื่นออกมามาก ศีรษะค่อนข้างกลม สมองมีขนาดใหญ่มาก

ก. ชาติพันธุ์กลุ่มมองโกลอยด์ในทวีปเอเชีย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. คลาสสิกัล มองโกลอยด์ (Classical Mongoloids) ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ย่อย ๆ มากมาย ซึ่งเป็นคนเก่าแก่ดั้งเดิมในทิเบต มองโกเลีย จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ไชบีเรีย รวมทั้งผู้คนในบริเวณตะวันออกเฉียงและตะวันตกของทะเลสาบไบคาล และผู้คนในบริเวณลุ่มแม่น้ำอามูร์ และอัสซูรี (Ussuri)

เอเชีย : ความหนาแน่นของประชากรในทวีปเอเชีย 1 จุด แทนจำนวนประชากร 500,000 คน (ห้าแสนคน)

ที่มา : Lewis and Ho., Asia: A Regional Geography. หน้า 14.

2. อาร์กติก มองโกลอยด์ (Arctic Mongoloids) ที่อยู่ในทวีปเอเชียแบ่งเป็นชาติพันธุ์ย่อยได้ 2 กลุ่มคือ

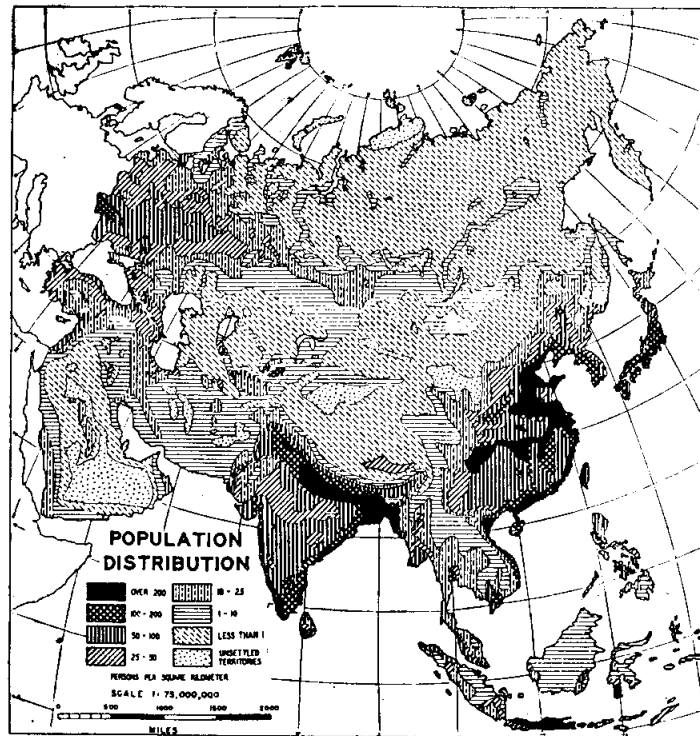
- เอสกิโม (Eskimos) ได้แก่ผู้คนบริเวณตะวันออกเฉียงเหนือสุดของเอเชีย คือ ริมฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือของไซบีเรีย และหมู่เกาะอาลิวเชียน

- อีเวนกี หรือตังกุตแท้ (Evenki or True Tungus) ได้แก่ผู้คนในมองโกเลีย ไซบีเรีย และผู้คนในที่สูงของเอเชียทางเหนือของพิดเขาหิมาลัย

- คัมชัตเดล (Kamchatdales) ได้แก่ผู้คนทางคาบสมุทรคัมชัตก้า (Kamchatka)

3. อินโด-มาเลย์ (Indo-Malay) ได้แก่กลุ่มชาติพันธุ์ย่อย 2 กลุ่มคือ

- อินโดนีเซียน (Indonesian) ได้แก่ผู้คนทางตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน, อินโดจีน, พม่า, ไทย และคาบสมุทรมลายู

เอเชีย : การกระจายของประชากรในภูมิภาคต่าง ๆ

ที่มา : Gressey, B.G., *Asia's Land and People*. หน้า 26.

- มาเลย์ (Malay) ได้แก่ผู้คนที่อยู่ในบริเวณคาบสมุทรมาลายู เกาะต่าง ๆ ในอินโดนีเซีย
ฟิลิปปินส์ โอกินาวา และเกาะใกล้เคียง

ข. ชาติพันธุ์กลุ่มคอเคซอยด์ (Caucasoid) ในทวีปเอเชีย ได้แก่ผู้คนที่อยู่ในตะวันออกกลาง
คือพวกอาหรับทั้งหมด อินเดีย และศรีลังกา

ค. ชาติพันธุ์กลุ่มนิกรอยด์ (Negroid) ในทวีปเอเชีย ได้แก่ผู้คนที่อยู่ใน นิวกินี สุมาตรา
หมู่เกาะฟิลิปปิน คาบสมุทรเดคคานของอินเดีย

2. ประชากรในทวีปเอเชีย

ประชากรในทวีปเอเชียนับว่าเป็นแหล่งที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของโลก
แห่งหนึ่งโดยเฉพาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น การมีอาหารกิน
ไม่เพียงพอ สวัสดิการต่างๆ เกี่ยวกับการครองชีพมีมาตรฐานต่ำ การขยายตัวทางการศึกษา
เป็นไปอย่างเชื่องช้า ฯลฯ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ ประเทศที่ประชากรเพิ่มอย่างรวดเร็วมักจะเป็น
ประเทศที่ยากจนเมื่อมีประชากรเพิ่มขึ้น จึงไม่สามารถจัดบริการต่างๆ ให้กับประชากรใน
ประเทศของตนได้เพียงพอ ขณะนี้กำลังตื่นตัวในอันที่จะศึกษาหาวิธีการควบคุมจำนวนประชากร
มิให้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนัก

เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2538 (ธันวาคม) ประชากรของโลกมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 5,702 ล้านคน
เฉพาะทวีปเอเชียมีประชากรรวม 3,451 ล้านคน เฉลี่ยความหนาแน่น 77.9 คนต่อ 1 ตาราง-
กิโลเมตร หรือ 202 คนต่อ 1 ตารางไมล์ (ประชากรโลกเฉลี่ยความหนาแน่น 38.2 คนต่อ 1
ตารางกิโลเมตรหรือ 99.18 คนต่อ 1 ตารางไมล์) ประเทศที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด
ในทวีปเอเชียและของโลก คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน มีประชากรรวม 1,218.8 ล้านคน
เฉลี่ยความหนาแน่น 330.1 คน ต่อ 1 ตารางไมล์หรือ 127.4 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร
ประเทศที่มีประชากรรองจากสาธารณรัฐประชาชนจีนได้แก่ สาธารณรัฐอินเดีย (930.6 ล้านคน)
สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (198.4 ล้านคน) ญี่ปุ่น (125.2 ล้านคน) สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ
(119.2 ล้านคน) สาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน (129.7 ล้านคน) สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (68.4
ล้านคน) ไทลैंดกับราชอาณาจักรไทย (60.2 ล้านคน) ส่วนประเทศที่มีประชากรน้อยคือ
กาตาร์และสาธารณรัฐมัลดีฟส์มีประชากร 500,000 และ 300,000 คน

---

¹Information Please Almanac 1995 และแผนภูมิประชากรสิ้นปี 2538 โดยสถาบันประชากรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีจำนวนประชากร 1,442 ล้านคน เอเชียใต้ 1,221.4 ล้านคน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 485
ล้านคน และเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ 228.8 ล้านคน (เอเชียกลาง 70.7 ล้านคน)

3. ลักษณะทั่วไปของประชากรในทวีปเอเชีย

ประชากรของกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วรวม 1,169 ล้านคน กำลังพัฒนา 4,533 ล้านคน ทวีปอเมริกาเหนือ 293 ล้านคน ละตินอเมริกา 481 ล้านคน อเมริกากลาง 126 ล้านคน แอละแบคาแคริบเบียน 36 ล้านคน อเมริกาใต้ 319 ล้านคน ยุโรป 581.5 ล้านคน สหพันธรัฐรัสเซีย 147.5 ล้านคน โอเชียเนีย 25 ล้านคน

- **การตั้งถิ่นฐานของประชากร** ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามลุ่มแม่น้ำสำคัญ เช่น ลุ่มแม่น้ำฮวงโห แวงซีเกียง แดง เจ้าพระยา คงคา พรหมบุตร ฯลฯ แต่เดิมอาศัยอยู่ในชนบท ปัจจุบันอพยพเข้าไปอยู่ตามแหล่งอุตสาหกรรมและตัวเมืองมากขึ้น ทำให้เมืองเติบโตอย่างรวดเร็ว บ้านเมือง “โตเดี่ยว” (Primate City) หรือเอกนคร คือ มีประชากรมากเฉพาะเมืองใหญ่ๆ เช่น เชียงไฮ้ กวางตุ้ง กรุงเทพมหานคร จาการ์ตา เป็นต้น

- **ลักษณะวัฒนธรรมเชื้อชาติ** วัฒนธรรมของชนชาติในเขตนี้ส่วนใหญ่ได้รับมาจากจีนและอินเดีย ส่วนเชื้อชาติที่สำคัญได้แก่ มองโกลิเยนเหนือ เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี พวกมองโกลิเยนใต้ เช่น พม่า ไทย ลาว เวียดนาม พวกผิวขาวอารยัน (อริยกะ) เซไมต์ อยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ และภาคเหนือของอินเดีย² พวกผิวดำเชื้อสายนิโกร อยู่ทางภาคใต้ของอินเดีย ลังกา และคาบสมุทรมลายู³ รวมทั้งพวกพื้นเมือง

4. ความหนาแน่นและการกระจายของประชากรในทวีปเอเชีย

ประชากรที่อาศัยในทวีปเอเชีย จะเห็นว่ามียุ่หนาแน่นเป็นแห่ง ๆ บางแห่งก็มีคนอยู่น้อยมาก บางแห่งก็อยู่กันอย่างแออัดการที่พื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดจะมีประชากรอยู่กันหนาแน่นมากน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับ

1. ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ในการที่จะปลูกพืช เลี้ยงดูประชากร
2. ความเจริญทางด้านวิชาการ ที่จะทำให้ประชากรสามารถใช้ความรู้ทางด้านเทคนิค นำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์
3. ทำเลของบริเวณ ที่จะทำให้เป็นศูนย์กลางและมีคนไปอยู่กันหนาแน่น

การคิดความหนาแน่นของประชากร คิดจากจำนวนเฉลี่ยของประชากรต่อเนื้อที่หนึ่งหน่วยทวีปเอเชียมีประชากรประมาณ 3,451 ล้านคน มีเนื้อที่ 43 ล้านตารางกิโลเมตร ฉะนั้น

ความหนาแน่นโดยเฉลี่ยของทวีปเอเชียจึงเท่ากับ $\frac{3,451 \text{ ล้าน}}{43 \text{ ล้าน}} = 77.9 \text{ คน ต่อหนึ่ง ตารางกิโลเมตร}$

²หรือเรียกว่าพวกอินโดโรเวียน

³หรือเรียกว่าพวกมลายู

บอนต็อค

ยูนนาน

เกาหลี

ดัยค

ชาว

จีน

ชนชาติต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย

เวดด้า

หมีพ

ทูด้า

แดชเมียร์

อาหรับ

เบตวน

เอเชีย : ประชากรเชื้อชาติต่าง ๆ

มองโกล

จีน

มาเลย์

จีนเหนือ

ทิเบต

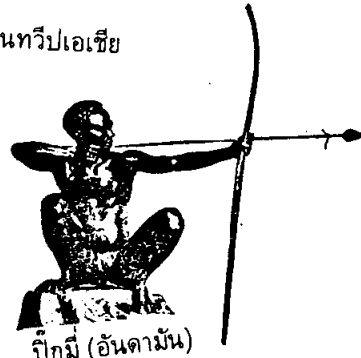
จาการ์

ไอนุ

ปักกิ่ง (เซม้ง)

ปักกิ่ง (อันดามัน)

ชนชาติต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย

ปะดุง

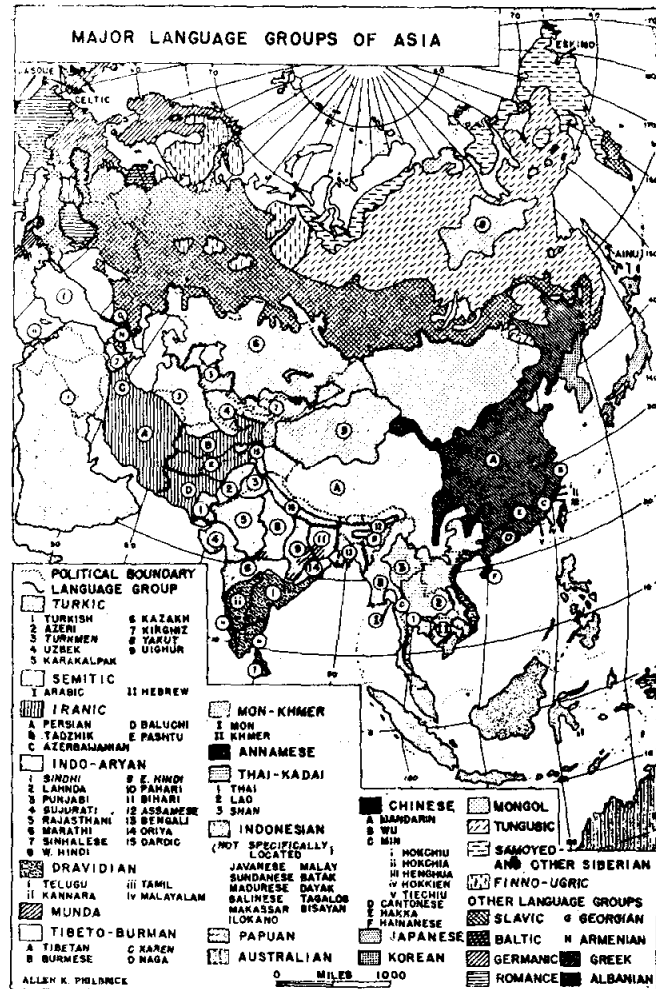

ชาวไทย

ราชพุดานา

เอเชีย : รูปร่างหน้าตาของประชากรในภูมิภาคทวีปเอเชีย

เอเชีย : การแจกกระจายของกลุ่มภาษาสำคัญตามภูมิภาคต่าง ๆ

ที่มา : Ginsburg, Norton., *The Pattern of Asia*, หน้า 30.

เนื่องจากประชากรในทวีปเอเชีย ส่วนใหญ่มีอาชีพในทางเพาะปลูก หรือเกษตรกรรม ประชากรจึงมักตั้งถิ่นฐานอยู่หนาแน่นตามที่ราบลุ่มแม่น้ำใหญ่ ๆ ซึ่งมีดินอุดมสมบูรณ์ และมีระดับไม่ลาดชันเหมาะแก่การกักน้ำไว้ปลูกข้าวเจ้าซึ่งเป็นพืชที่ต้องการน้ำมาก จึงมีคำกล่าวว่ารากฐานของเอเชียเป็นอารยธรรมที่ราบลุ่มแม่น้ำ (Alluvial Civilization)

ลักษณะการกระจายของประชากรในทวีปเอเชีย แบ่งเป็น 8 ลักษณะคือ

เขตหนาแน่นมาก ได้แก่บริเวณมรสุมเอเชีย คือ

1. บริเวณลุ่มแม่น้ำฮวงโห ลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง และชายฝั่งตะวันออกของจีน รวมทั้งเกาะไต้หวัน

2. ที่ราบปากแม่น้ำแดงในเวียดนามเหนือ
3. ลุ่มแม่น้ำคงคา และพรหมบุตรในอินเดีย
4. ภาคใต้ของเกาะซอนชู เกาะกิวชู และเกาะชิโกกุในญี่ปุ่น
5. เกาะชวา ในอินโดนีเซียในบริเวณนี้ ยกเว้นญี่ปุ่น (ถือว่าเป็นแหล่งอุตสาหกรรม)

ล้วนเป็นแหล่งเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ดำรงชีวิตด้วยการเพาะปลูกเป็นอาชีพสำคัญ เขตหนาแน่นปานกลาง ได้แก่ เกาหลี ภาคเหนือของหมู่เกาะญี่ปุ่น ที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงในเวียดนามใต้ ที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ที่ราบปากแม่น้ำอิระวดีในพม่า คาบสมุทรเดคคานในอินเดีย ลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติสในอิรัก ชายฝั่งเมดิเตอร์เรเนียน และภาคกลางของสหภาพโซเวียตในเอเชีย

เขตเบาบางมาก ได้แก่เขตไซบีเรียของสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต ซึ่งมีอากาศหนาว เขตทะเลทรายโกบีในมองโกเลียและแคว้นซินเกียงของจีน ซึ่งมีสภาพแห้งแล้ง เขตที่ราบสูงทิเบต และเทือกเขาหิมาลัย ซึ่งเป็นที่สูงและเขตทะเลทรายในคาบสมุทรอาหรับ และในอิหร่าน ซึ่งเป็นที่แห้งแล้ง

การโยกย้ายของประชากรในทวีปเอเชีย

ประชากรในทวีปเอเชีย มีการโยกย้ายมากพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากเป็นทวีปที่มีประชากรมากที่สุดในโลก ปัญหาต่างๆ ที่เป็นสาเหตุแห่งการโยกย้ายจึงมีอยู่เสมอ สาเหตุแห่งการโยกย้ายของประชากรในทวีปเอเชีย แบ่งได้ดังนี้

ดั้งเดิม เช่น เงาะ ซ่าไก ปาปวน เซมัง และพวกดราวิเดียน (ทมิฬและสิงหล) เป็นเชื้อสายระยะแรกของอินเดียที่อพยพมาอยู่ตอนใต้ของอินเดียและลังกา

ลักษณะเด่นของพวกมองโกเลีย คือหน้าอ้ม หัวกลม ผมเรียบ จมูกแบน

พวกอินโดยูโรเปียน นัยน์ตาคม จมูกโด่งเป็นสัน สูงใหญ่

พวกมลายู ผมหยิก ผิวดำแดงคล้ำ นัยน์ตาคม จมูกโด่ง สูง ปานกลาง

ศาสนาที่สำคัญ ได้แก่ ศาสนาคริสต์ อิสลาม พุทธ พราหมณ์หรือฮินดู และชินโต

ภาษา ได้แก่ภาษาจีน ญี่ปุ่น เกาหลี ฮินดี บันจาบี เบงกาลี อิหร่าน ฮิบรู ไทย มาเลย์ ตากาล็อก อังกฤษ และฝรั่งเศส (ใช้ในประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ฝรั่งเศส)

1. สาเหตุทางเศรษฐกิจ อาจจะเนื่องมาจากแหล่งที่อยู่เดิมมีประชากรหนาแน่นเกินไปการหากินฝืดเคืองมากขึ้น จึงต้องโยกย้ายไปอยู่แหล่งอื่นที่อาจจะทำให้การครองชีพดีขึ้น การอพยพโยกย้ายของชาวจีน ญี่ปุ่น และอินเดีย ไปยังดินแดนอื่นๆ ส่วนใหญ่มาจากสาเหตุนี้

2. สาเหตุทางการเมือง ได้แก่ นโยบายของรัฐบาลประเทศหนึ่งประเทศใด ในการที่จะระบายประชากรของตนออกไปยังอินแดนอื่น เพื่อประโยชน์ทางการเมือง หรือเป็นการอพยพโยกย้ายของประชากรในประเทศนั้น ๆ เอง กลับประเทศของตน เช่น ชาวญี่ปุ่นเข้าไปตั้งถิ่นฐานในแมนจูเรีย และเกาหลี ได้ถูกส่งกลับประเทศหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้น การส่งชาวจีนของไทยกลับเวียดนามเหนือก็ทำนองเดียวกัน

3. สาเหตุทางศาสนา เนื่องจากการนับถือศาสนาต่างกันทำให้แยกกันเป็นคนละพวกชนกลุ่มน้อยก็จะอพยพโยกย้ายไปอยู่กับชนกลุ่มใหญ่ของตน ในปัจจุบันการอพยพโยกย้ายเพราะสาเหตุทางศาสนาได้แก่ การอพยพข้ามพรมแดนอินเดียและปากีสถานของชาวฮินดูและมุสลิม ซึ่งปรากฏว่าภายในระยะเวลาไม่กี่ปี หลังจากที่ประเทศทั้งสองได้รับเอกราชได้มีผู้คนอพยพข้ามพรมแดนเป็นจำนวนนับล้านคน

สรุป ประชากรในทวีปเอเชีย

1. ปัจจุบันทวีปเอเชียมีประชากร 3,451 ล้านคน อยู่ในสาธารณรัฐประชาชนจีน 1,219 ล้านคน ในอินเดีย 931 ล้านคน ซึ่งมีประชากรเป็นที่หนึ่ง และที่สองของโลกตามลำดับ

2. ชาติพันธุ์ประชากรในเอเชียส่วนใหญ่เป็น ชาติพันธุ์มองโกลอยด์ ได้แก่ ผู้คนในไซบีเรีย จีน ทิเบต และคาบสมุทรอินโดจีน ชาติพันธุ์คอเคซอยด์ ได้แก่ ผู้คนในอินเดีย อิหร่าน และคาบสมุทรอาหรับ ชาติพันธุ์นีกรอยด์ ได้แก่ ผู้คนในคาบสมุทรเดคคานของอินเดีย และบางส่วนในเกาะมลายู

3. การกระจายของประชากร ทวีปเอเชียมีความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยประมาณ 45 คนต่อเนื้อที่หนึ่งตารางกิโลเมตร เขตประชากรหนาแน่นมาก ได้แก่ เขตมรสุมของเอเชีย ได้แก่ จีน, อินเดีย, ชาว, ญี่ปุ่น เขตเบาบางได้แก่แถบทะเลทรายในคาบสมุทรอาหรับ และตอนกลางของจีน

2.7 อาชีพของประชากรในทวีปเอเชีย

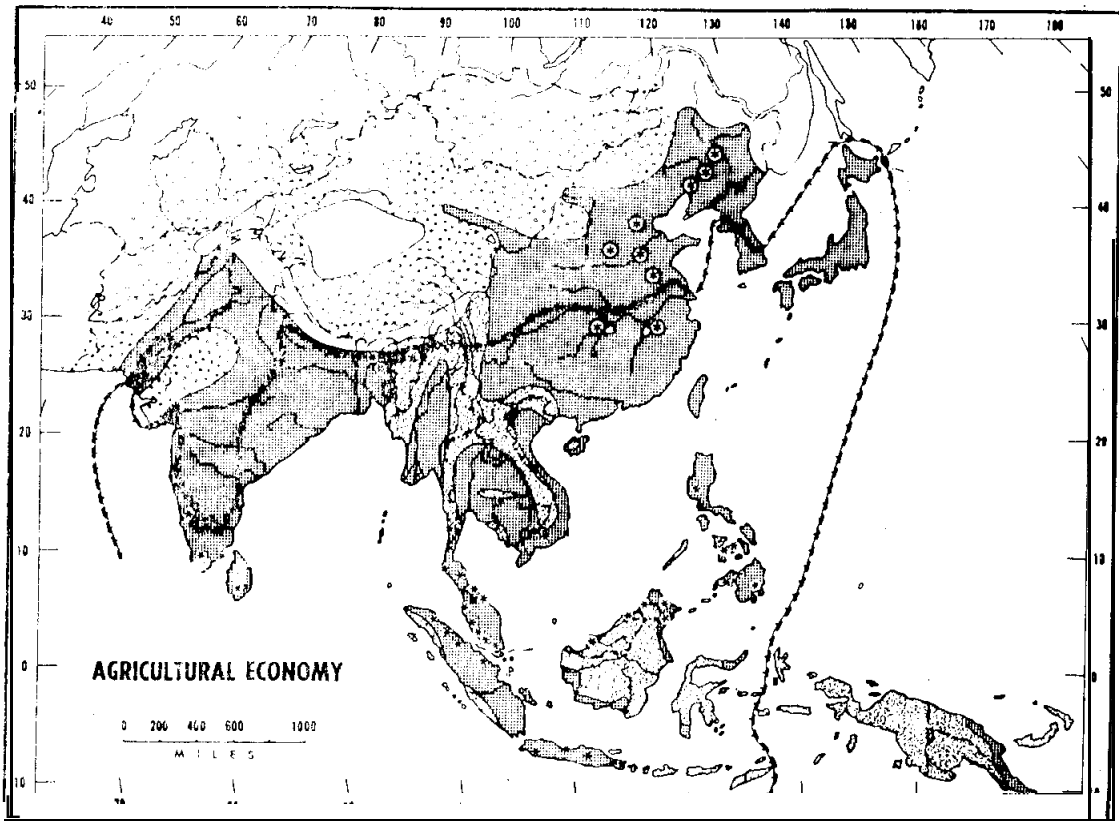
แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่คือ

- เกษตรกรรม ได้แก่ การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ล่าสัตว์ การประมง การทำป่าไม้
- อุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรมทอผ้า ผลิตภัณฑ์จากไม้และหนังสัตว์ อาหารสำเร็จรูป เครื่องจักรกลและยานพาหนะ อุตสาหกรรมเคมี

- พาณิชยกรรม ได้แก่ การส่งสินค้าออก และสินค้าเข้า และการบริการทางการขนส่ง
 ประชากรในทวีปเอเชีย มีอาชีพแตกต่างกันไป เพราะสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
 และสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม กล่าวคือ คนเราจะหาวิธีครองชีพที่ดีที่สุดในสภาพแวดล้อม
 นั้นและในระยะเวลา นั้น ถ้าหากสภาพแวดล้อมไม่เหมือนกัน ในเวลาต่างกันคนเราก็จะเลือก
 วิธีครองชีพไม่เหมือนกันด้วย

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่

1. ภูมิอากาศ
2. ภูมิประเทศ
3. ทรัพยากรธรรมชาติ

Pastoralism with local oasis gardening
  Shifting cultivation dominant, chiefly subsistence gardening
  Approximate zonal limit of rice as dominant grain crop
  Mixed intensive gardening and semi-mechanized commercial agriculture

Areas of commercial monocrop plantations
  Areas of mechanized state farms

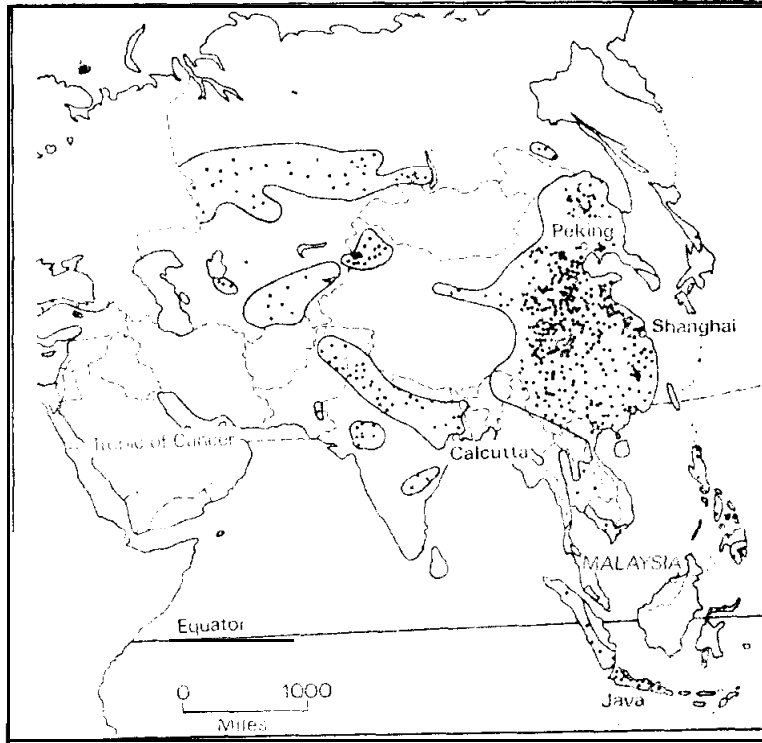
เอเชีย : การเกษตรกรรมในภูมิภาคทวีปเอเชีย

ที่มา : Spencer and Thomas., Asia: East by South. หน้า 253.

สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ได้แก่

1. ความเจริญทางวิชาการ (Technology)
2. ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเคยชิน
3. การปกครอง

เมื่อพิจารณาสภาพแวดล้อม ดังกล่าวข้างต้นแล้วจะเห็นว่าอาชีพของประชากรในทวีปเอเชียส่วนใหญ่เป็นอาชีพขั้นปฐมภูมิ (Primary economic activities) คืออาชีพที่เกี่ยวกับการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์โดยตรง ได้แก่การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การล่าสัตว์ การประมง การทำป่าไม้ และการขุดแร่

เอเชีย : บริเวณผลิตข้าวโพด

ที่มา : Lewis & Ho., A Regional Geography. หน้า 158.

ประชากรของทวีปเอเชีย ไม่น้อยกว่า 150 ล้านคน อาศัยอยู่ในเขตร้อนชื้นและเขตร้อนชื้นแถบศูนย์สูตร ซึ่งมีฝนตกชุก มีฤดูเพาะปลูกยาวนานตลอดปี ทำให้พืชขึ้นได้งอกงามและรวดเร็ว ประชากรของเอเชียแถบนี้จึงมีอาชีพทางเกษตรกรรม เป็นอาชีพที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกข้าวเจ้า

2.8 เกษตรกรรมในทวีปเอเชีย

เกษตรกรรมในเอเชีย มีทั้งกิจกรรมแบบยังชีพ (Subsisten economic activities) และกิจกรรมแบบการค้า (Commercial economic activities) เกษตรกรรมที่ทำแบบยังชีพของประชากรในเอเชีย ได้แก่

1. การเพาะปลูกแบบไร่เลื่อนลอย (Shifting Cultivation) เป็นวิธีเพาะปลูกที่ผู้ทำการเพาะปลูกไม่ได้ทำประจำอยู่กับที่ คือจะเพาะปลูกในที่แปลงนั้นเป็นเวลา 2-3 ปี ไม่มีการใส่ปุ๋ยเพิ่มเติมเมื่อเห็นว่าดินเริ่มจืด ก็ย้ายที่จากแปลงนั้นไปต่างป่าแปลงอื่นต่อไป ที่เดิมก็ปล่อยให้รกร้างเป็นป่าดั้งเดิม พืชที่ปลูกได้แก่ ข้าวเจ้า ข้าวโพด มันสำปะหลัง ส่วนใหญ่จะเป็นพืชที่ใช้เป็นอาหารการเพาะปลูกแบบไร่เลื่อนลอยมักได้ผลเก็บเกี่ยวได้น้อย ไม่คุ้มค่าแรงที่ลงทุน นอกจากนี้ยังเป็นการทำลายป่าที่มีค่าให้หมดไป และยังก่อให้เกิดปัญหาดินพังทลายอีกด้วย การเพาะปลูกแบบนี้จะพบในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2. การเพาะปลูกแบบชาวนาเขตร้อน (Tropical Peasant Agriculture) เป็นการเพาะปลูกแบบอยู่กับที่ ส่วนใหญ่ประชากรในทวีปเอเชียจะทำการเพาะปลูกแบบนี้ ยังใช้แรงงานจากคนหรือสัตว์เข้าช่วย พืชที่ปลูก ถ้าเป็นเขตฝนตกชุกจะปลูกข้าวเจ้า เขตค่อนข้างแห้งแล้งอาจปลูกข้าวฟ่าง หรือข้าวโพดแทน พืชอื่น ๆ ที่ปลูกได้แก่ ฝ้าย ป่าน ปอ มะพร้าว ปาล์ม น้ำมัน ถั่วลิสง การเพาะปลูกทำกันแบบง่าย ๆ ใช้แรงงานสมาชิกในครอบครัว ไม่มีแรงงานจ้างใช้ เครื่องมือเครื่องใช้ทันสมัยขึ้นอาศัยแรงงานสัตว์ช่วย แต่ละครอบครัวจะมีที่ดินประมาณ 10-50 ไร่ และแบ่งออกเป็นแปลงเล็ก ๆ แยกย้ายจากกัน การเพาะปลูกแบบนี้จะพบในเขตร้อนเอเชีย

เกษตรกรรมที่เป็นแบบการค้าในทวีปเอเชียได้แก่:-

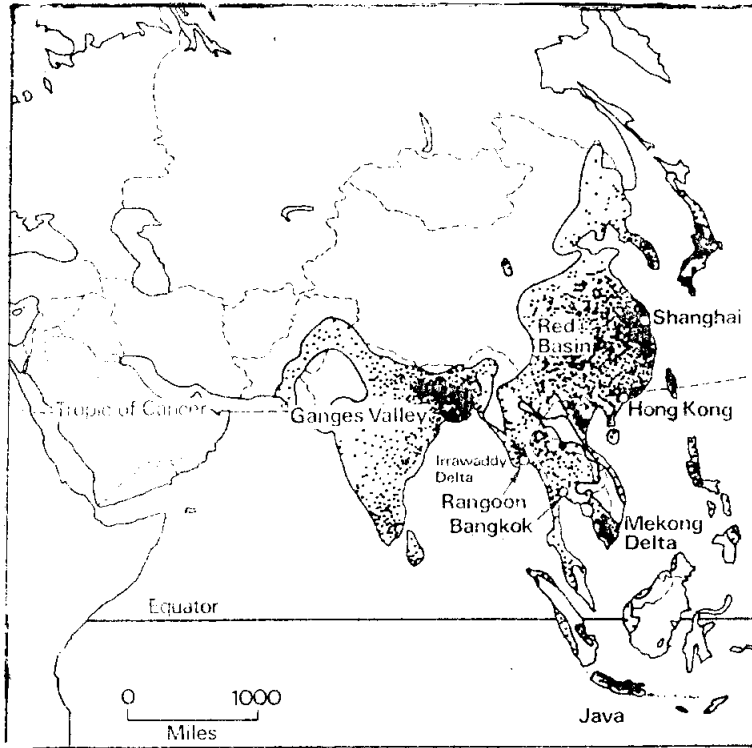
การเพาะปลูกแบบไร่ขนาดใหญ่ (Plantation Agriculture) เป็นวิธีการเพาะปลูกชนิดที่ทำเป็นการค้า เพื่อผลิตพืชผลเมืองร้อนให้ได้เป็นจำนวนมาก สำหรับเป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมบางประเทศ การเพาะปลูกวิธีนี้จะใช้เนื้อที่เป็นจำนวนมาก มีการลงทุนมาก ใช้เครื่องมือเครื่องใช้ทันสมัย มีวิธีการเพาะปลูกถูกต้องตามหลักวิชาการ พืชที่ปลูกจะเป็นพืชชนิดเดียวกันหมด เช่น ยางพารา ในมาเลเซีย การปลูกชาในอินเดียและลังกา การปลูกส้มในอิสราเอล

การปลูกในเขตอื่น ๆ ของทวีปเอเชีย เช่นทางตะวันตกเฉียงใต้และทางภาคกลางของทวีปมีการเพาะปลูกน้อยเนื่องจากภูมิอากาศแห้งแล้ง ภูมิประเทศกันดาร จะทำการเพาะปลูกได้ก็เฉพาะในเขตที่อาจทดน้ำได้เท่านั้น หรือไม่ก็อยู่ตามบริเวณโอเอซิส พืชที่ปลูกได้แก่อินทผลัม ข้าวสาลี ข้าวฟ่าง เป็นต้น

พืชชนิดต่างๆ ที่เพาะปลูกในเอเชีย

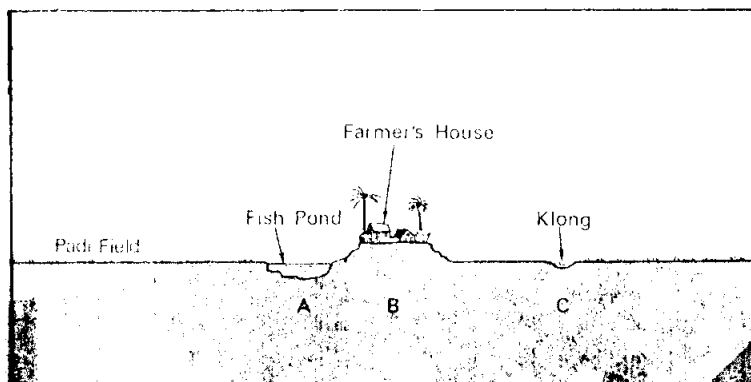
พืชจำพวกข้าว

1. ข้าวเจ้า เป็นพืชที่ปลูกมากที่สุดในทวีปเอเชีย ประเทศที่ผลิตข้าวเจ้าได้มากที่สุดคือ สาธารณรัฐประชาชนจีน รองมาคืออินเดีย ญี่ปุ่น และประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ประเทศที่ส่งข้าวเจ้าออกจำหน่ายมากที่สุดได้แก่ ไทย สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สหรัฐอเมริกา

เอเชีย : การเพาะปลูกข้าวเจ้าในเขตร้อนเอเชีย

ที่มา : Lewis & Ho., Asia, A Regional Geography. หน้า 86.

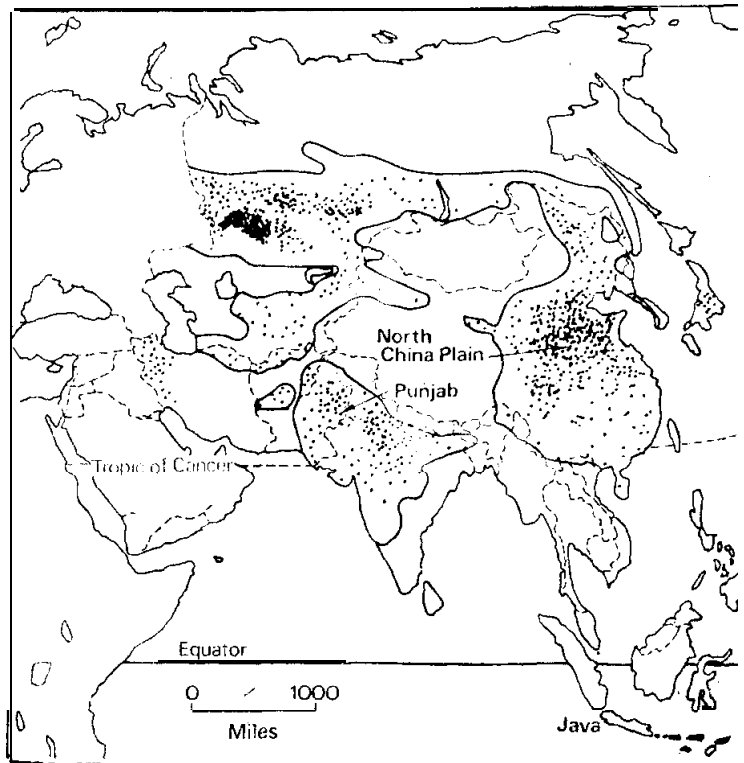
เอเชีย : ภาพตัดขวางของเนื้อที่เพาะปลูกข้าวเจ้า

ที่มา : หน้าเดิม

2. ข้าวสาลี สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่ผลิตได้มากในเอเชีย นอกจากนี้ก็มีที่อินเดีย

3. ข้าวโพด ประเทศที่ผลิตได้มากที่สุดคือ สาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย อินโดนีเซีย และไทย ฟิลิปปินส์ ข้าวโพดที่ผลิตในเอเชียส่วนใหญ่ใช้เป็นอาหารของคนมากกว่านำไปใช้เพื่อการเลี้ยงสัตว์

4. ข้าวฟ่าง เป็นข้าวทนความแห้งแล้งได้ดี มีปลูกในภาคตะวันตกของจีน และในคาบสมุทรเดคคานของอินเดีย

เอเชีย : บริเวณปลูกข้าวสาลี (Wheat)

ที่มา : Lewis & Ho., Asia; A Regional Geography. หน้า 131.

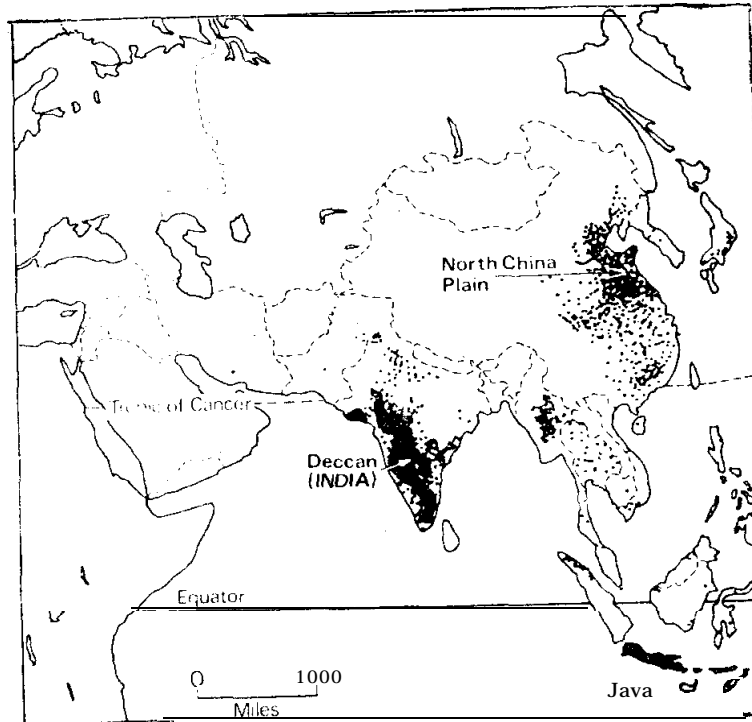
พืชน้ำมัน

1. ถั่วลิสง ประเทศที่ปลูกมากได้แก่ อินเดีย จีน
2. ถั่วเหลือง ประเทศที่ผลิตได้มากที่สุดคือ จีน ญี่ปุ่น เกาหลี
3. มะพร้าว ประเทศที่ปลูกมากคือ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ลังกา
4. ปาล์มน้ำมัน มีปลูกในอินโดนีเซีย และมาเลเซีย

พืชเครื่องคัม

1. ชา เป็นพืชในเขตร้อนเอเชีย ปลูกเพื่อการค้า ได้แก่ อินเดีย ปากีสถาน ลังกา อินโดนีเซีย ปลูกใช้บริโภคภายในประเทศได้แก่ จีน และญี่ปุ่น

2. กาแฟ ประเทศที่ปลูกมาก ได้แก่ อินโดนีเซีย ที่เกาะชวา ในเยเมนนับว่าเป็นแหล่งปลูกที่มีชื่อเสียงของเอเชีย นอกจากนี้มีปลูกที่ด้านตะวันออกของภูเขาภาคตะวันตกของอินเดีย

เอเชีย : บริเวณเพาะปลูกถั่วลิสงในภูมิภาคเอเชีย (ขอบอากาศแห้งแล้ง)

ที่มา : Lewis & Ho., Asia; A Regional Geography. หน้า 95.

พืชเส้นใย

1. ฝ้าย ประเทศสำคัญที่ปลูกฝ้ายของเอเชีย คือ จีน ปลูกฝ้ายในภาคกลางและภาคใต้ของประเทศ อินเดีย ปลูกฝ้ายในคาบสมุทรเดคคาน มีศูนย์กลางสำคัญที่บอมเบย์ ปากีสถาน ปลูกฝ้ายในลุ่มแม่น้ำสินธุในแคว้นปัญจาบ และแคว้นไฮเดอราบัด

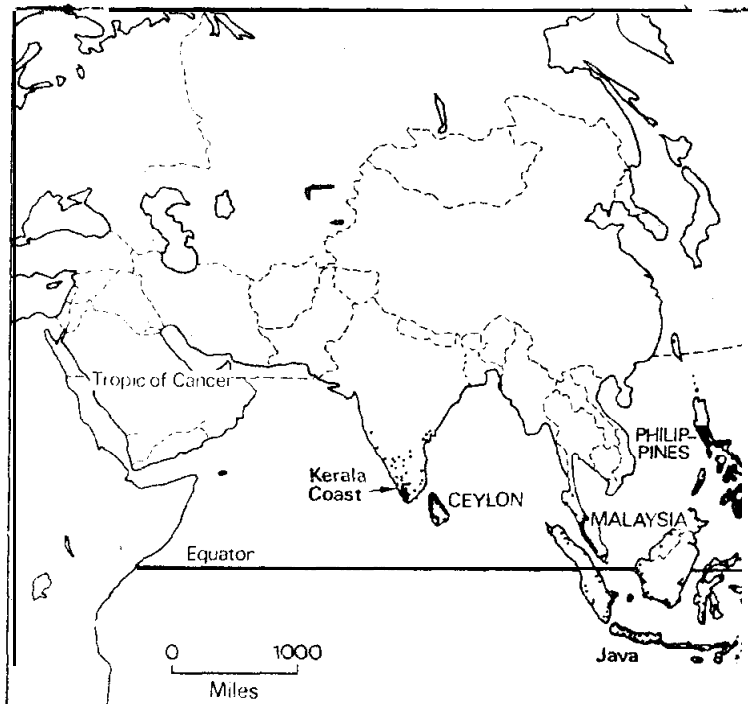
2. ปอกระเจา เป็นพืชที่ทวีปเอเชีย ผู้ขาดในการผลิตเช่นเดียวกับทวีปยุโรปผู้ขาดในการผลิตปานลีนิน ปอกระเจาที่ผลิตได้ในโลกเกือบทั้งหมดได้มาจาก แคว้นเบงกอลบริเวณที่ราบปากน้ำคงคาและพรหมบุตร ซึ่งอยู่ใน บังกลาเทศและ อินเดีย

3. พืชอื่น ๆ ปานมนิลา ปลูกมากในฟิลิปปินส์ ปอแก้ว ปลูกมากในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะไทย ปานรามิ ปลูกมากในสาธารณรัฐประชาชนจีน นุ่นปลูกมากในหมู่เกาะอินโดนีเซีย

พืชผลไม้

1. ผลไม้จำพวกส้ม ประเทศที่ผลิตได้มากของเอเชียคือ อิสราเอล ญี่ปุ่น อิสราเอล ประเทศเดียวที่ส่งส้มออกจำหน่าย

2. อินทผลัม เป็นพืชที่ขึ้นในเขตอากาศแห้งแล้ง แบบทะเลทราย ประเทศที่ส่งจำหน่ายมากที่สุด คือ อิรัก อิหร่าน

เอเชีย : บริเวณที่ปลูกมะพร้าวสำคัญในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ฟิลิปปินส์)
ที่มา : Lewis & Ho., Asia; A Regional Geography. หน้า 111.

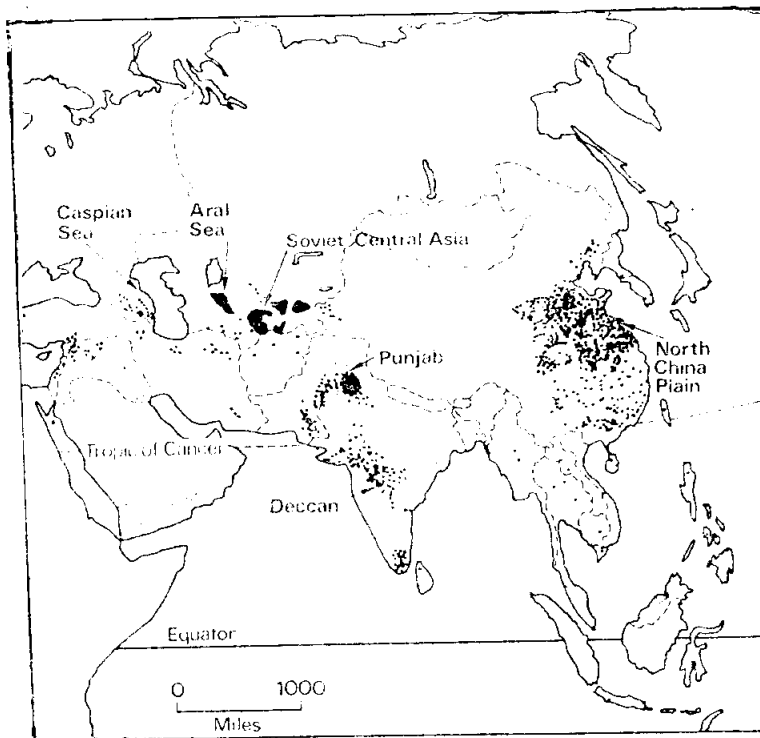
พืชสำคัญอื่นๆ

1. อ้อย เป็นพืชพื้นเมืองของทวีปเอเชีย ประเทศที่ผลิตได้มากของเอเชีย คือ อินเดีย ฟิลิปปินส์ และเกาะชวา แต่ประเทศที่ผลิตได้มากที่สุดในโลก คือ คิวบา

2. ยาสูบ ประเทศที่ปลูกมากคือ สาธารณรัฐประชาชนจีนและอินเดีย นอกจากนี้ ยังมีปลูกที่ ปากีสถาน ญี่ปุ่น ตุรกี และอินโดนีเซีย

3. ยางพารา เป็นพืชที่ทำรายได้ให้กับกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งผลิตยางพาราได้มากกว่า 90% ของโลก ประเทศที่ผลิตมากที่สุดคือ มาเลเซีย รองลงมาคือ อินโดนีเซีย ไทย และเวียดนามใต้

เอเชีย : บริเวณปลูกฝ้ายในภูมิภาคเอเชีย

ที่มา : Lewis & Ho., Asia; A Regional Geography. หน้า 130.

2.9 การเลี้ยงสัตว์ในทวีปเอเชีย

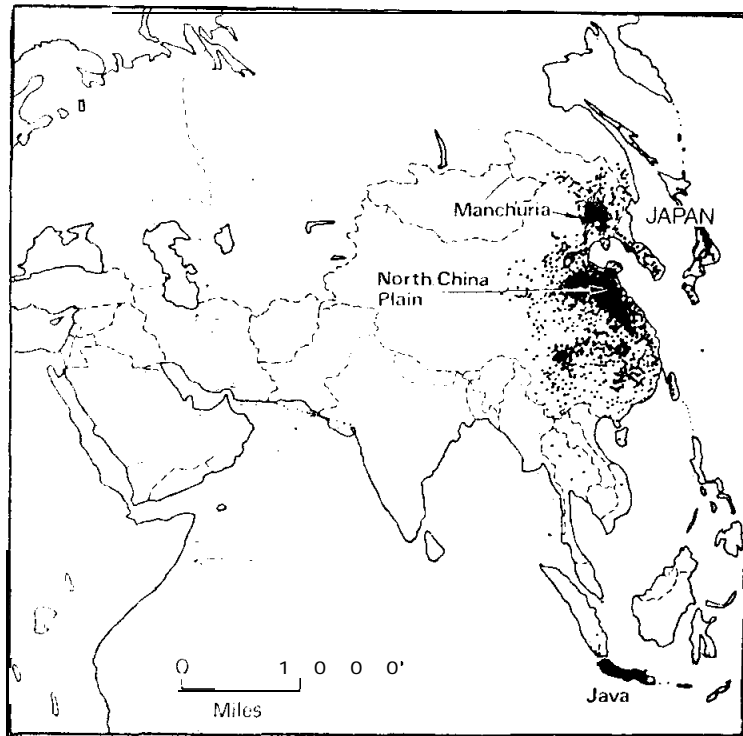
การเลี้ยงสัตว์ในทวีปเอเชียที่เด่น ๆ มี 2 แบบ โดยแต่ละแบบขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ความนิยมและความเจริญทางด้านวิชาการ คือ

1. การเลี้ยงสัตว์แบบเร่ร่อน (Nomadic herding) การเลี้ยงสัตว์แบบนี้ทำกันในเขตภูมิอากาศ 2 ประเภท คือ ในอากาศแห้งแล้งแบบทะเลทรายหรือทุ่งหญ้าสเตปป์ได้แก่บริเวณภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงใต้ของทวีป สัตว์ที่เลี้ยงจะทนต่อความแห้งแล้งได้ดี เช่น แกะ แพะ อูฐ อีกเขตหนึ่งคือ เขตภูมิอากาศแบบทุนดราแถบขั้วโลก อากาศหนาวเย็นมีทุ่งหญ่าทุนดราพอเลี้ยงสัตว์ได้บ้าง ได้แก่ไซบีเรีย สัตว์ที่เลี้ยงคือ กวางเรนเดียร์ การเลี้ยงสัตว์แบบเร่ร่อนเป็นกิจกรรมเพื่อยังชีพ มักจะทำกันในที่ที่มีความเจริญน้อย และทำอยู่ในเขตกันดาร ไม่มีอาหารสัตว์พอจะเลี้ยงดูส่วนมากจะพาฝูงสัตว์ย้ายที่เรื่อย ๆ ไปเพื่อหาหญ้าเลี้ยงสัตว์

2. การเลี้ยงสัตว์ตามบ้าน เป็นการเลี้ยงเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อหารายได้พิเศษหรือเพื่อใช้งาน หรือเพื่อบริโภคในครอบครัว เช่นการเลี้ยง วัว ควาย หมู และ เป็ด ไก่ ในเขตมรสุมเอเชีย สัตว์ที่เลี้ยงมีจำนวนไม่มากนักและเลี้ยงอย่างง่าย ๆ เช่น ใช้เศษอาหารส่วนมากไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

3. การเลี้ยงสัตว์แบบอื่น ๆ เช่น การเลี้ยงสัตว์ย้ายที่ตามฤดู (Transhumance)

4. การเลี้ยงสัตว์แบบคอกปศุสัตว์ (Livestock Ranching) และการเลี้ยงสัตว์ในเขตเพาะปลูกแบบผสม นับว่ามีน้อยมากในทวีปเอเชีย

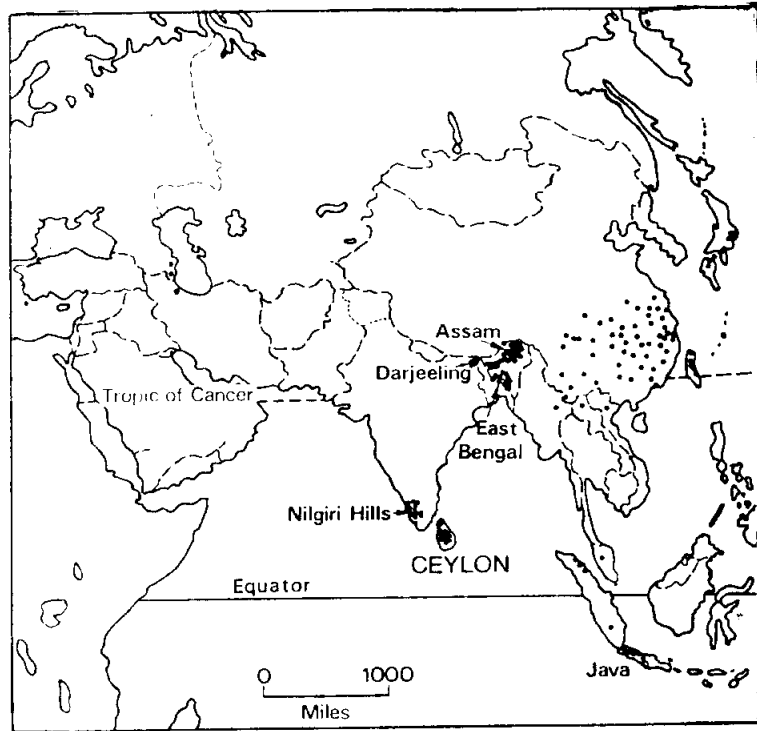
เอเชีย : บริเวณเพาะปลูกข้าวเหลืองปลูกมากในเอเชียตะวันออก

ที่มา : Lewis & Ho., Asia; A Regional Geography. หน้า 147.

สัตว์ต่างๆ ที่เลี้ยงในทวีปเอเชีย

1. วัว วัวที่เลี้ยงในเอเชีย ส่วนมากเป็นวัวพื้นเมือง มีคุณภาพไม่สู้ดีนักในเอเชีย นอกจากอินเดียกับปากีสถานแล้วประเทศอื่น ๆ มีการเลี้ยงวัวไม่มากนัก การเลี้ยงวัวในอินเดียและปากีสถานใช้ประโยชน์ได้น้อย ในอินเดียศาสนาฮินดูห้ามบริโภคเนื้อวัว จึงทำให้การเลี้ยง

วัวทำกันอย่างปล่อยปละละเลย มีแต่จำนวนแต่ไม่มีคุณภาพ ในญี่ปุ่นภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง พลเมืองนิยมบริโภคเนื้อสัตว์ จึงมีการเลี้ยงวัวเพิ่มขึ้นโดยอาศัยอาหารสัตว์จากต่างประเทศ

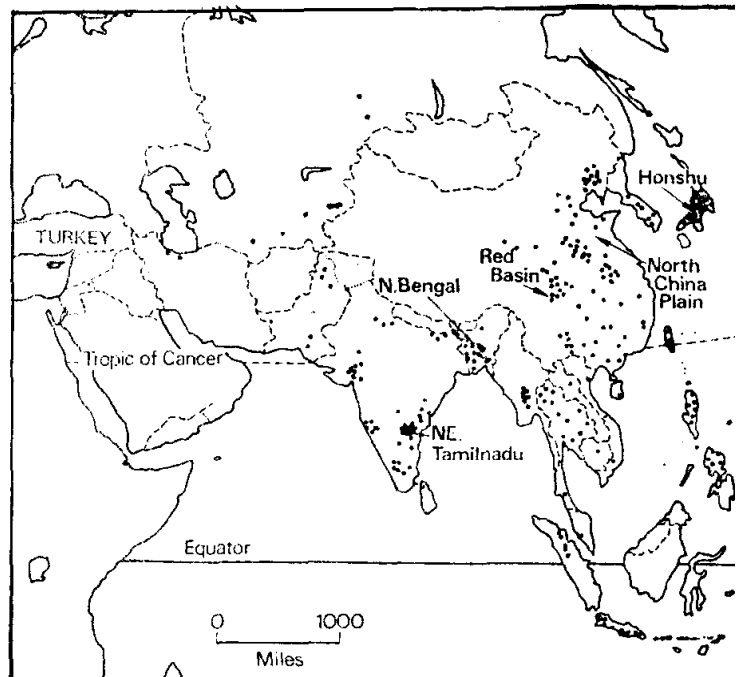
เอเชีย : บริเวณปลูกที่สำคัญมีมากในอินเดียด้านตะวันออก และศรีลังกา

ที่มา : Lewis & Ho., Asia; A Regional Geography. หน้า 119.

2. แกะ เขตเลี้ยงแกะที่มีความสำคัญในเอเชียคือ ในตะวันออกกลาง ซึ่งมีอากาศค่อนข้างแห้งแล้ง เช่นใน อิหร่าน อัฟกานิสถาน ตุรกี นอกจากนี้มีเลี้ยงตามภูเขาในอินเดีย ทิเบต-แมนจูเรีย และจีน สำหรับจีนและอินเดีย มีแกะมากเป็นอันดับ 1 และอันดับ 2 ของทวีปในตุรกีมีแกะพันธุ์ขนรู้จักกันทั่วโลก คือพันธุ์อังโกลา (Angora หรือ Angola) ใช้ทอผ้าโมแฮร์ นอกนั้นแกะที่เลี้ยงในเอเชียส่วนมากเป็นพันธุ์ขน มีคุณภาพไม่ดีนักเป็นปุยสั้น ๆ และหยาบ แกะพันธุ์ขนที่ดีที่สุดของโลกคือพันธุ์เมอริโน (Merino) ในออสเตรเลีย

3. แพะ เขตเลี้ยงแพะที่สำคัญได้แก่อินเดีย และปากีสถานโดยมากเลี้ยงกันตามหมู่บ้านในลุ่มแม่น้ำคงคา นอกจากนี้มีเลี้ยงใน อิรัก อิหร่าน อัฟกานิสถาน จีน

4. หมู จีนได้ชื่อว่ามีกรเลี้ยงหมูมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในโลก มีประมาณร้อยละ 18% ของโลก การเลี้ยงหมูในจีนทำกันตามบ้าน เลี้ยงหมูด้วยเศษอาหารหมูนึกจะอ้วนมีไขมันมากและขายได้ในราคาต่ำกว่าหมูที่เลี้ยงด้วยอาหารอย่างอื่น แต่ก็เสียค่าใช้จ่ายน้อยมาก

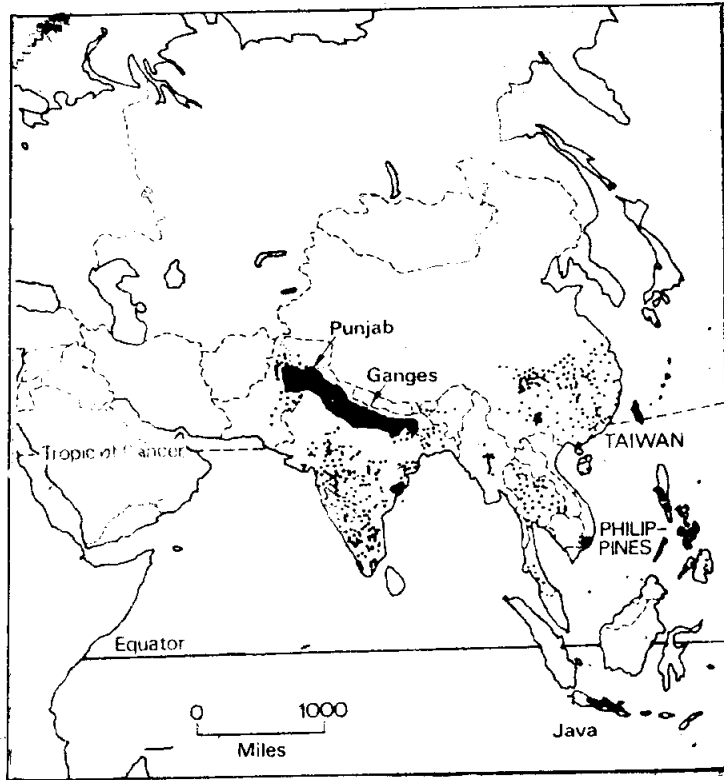
เอเชีย : บริเวณปลูกยาสูบ

ที่มา : Lewis & Ho., A Regional Geography. หน้า 161.

การล่าสัตว์ในทวีปเอเชีย

อาชีพล่าสัตว์ที่แท้จริงของประชากรในทวีปเอเชียนั้น กระทำกันที่ดินแดนภาคเหนือของทวีปคือเขตริมฝั่งทะเลของไซบีเรีย สัตว์ที่ล่า ได้แก่ หมีขาว สุนัขจิ้งจอก สุนัขป่า แมวน้ำ และช้างน้ำ เป็นต้น

สำหรับเขตป่าใหญ่ของแถบมรสุม ซึ่งมีสัตว์ป่าหลายชนิด การล่าสัตว์ก็ไม่ได้กระทำกันเป็นอาชีพอย่างแท้จริง ส่วนมากจะทำกันเป็นแบบกีฬาประเภทหนึ่งเท่านั้น

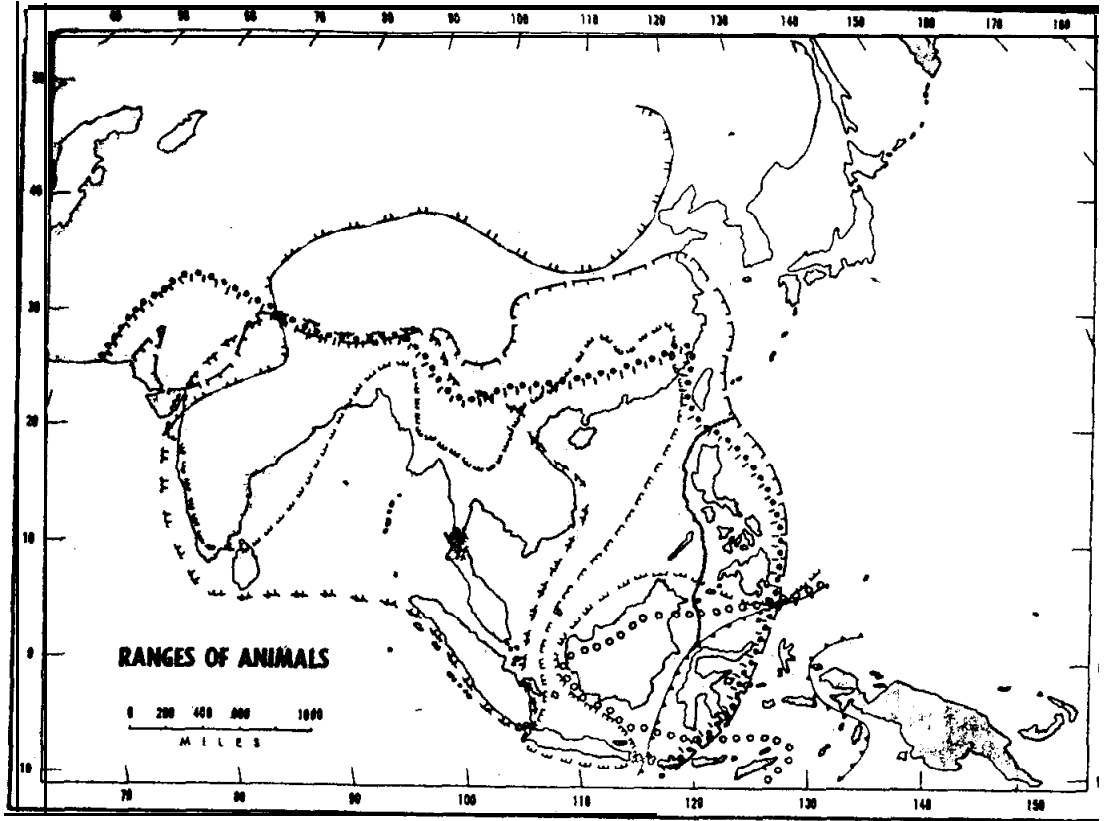
เอเชีย : บริเวณที่มีการปลูกอ้อยหนาแน่น โดยเฉพาะในสาธารณรัฐอินเดีย
ที่มา : Lewis & Ho., Asia; A Regional Geography. หน้า 202.

การประมงในทวีปเอเชีย

การประมงเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวเอเชียในเขตริมฝั่งทะเล การประมงในที่นี้หมายถึงการจับสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ ได้แก่ การจับปลาน้ำจืด ปลาน้ำเค็ม ปลาหวงมฟองน้ำ หอยมุก ตลอดจนการล่าแมวน้ำ เขตจับปลาที่สำคัญของโลก ที่อยู่ในทวีปเอเชีย ได้แก่ บริเวณทางตะวันออกเฉียงเหนือของเอเชียในญี่ปุ่น และมหาสมุทรแปซิฟิก ซึ่งมีลักษณะเป็นไหล่ทวีป น้ำตื้น มีอาหารปลาที่เรียกว่า แพลงก์ตอน (Plankton)* ชุกชุมทางตะวันออกเฉียงเหนือของทวีปเอเชีย มีชายฝั่งทะเลเว้าแหว่งมาก และมีกระแสน้ำอุ่นไหลผ่าน มีอาหารปลาคุดมสมบูรณ์ ทำให้มีปลาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ศูนย์กลางการประมงที่สำคัญ

* แพลงก์ตอน มีทั้งชนิดพืชและสัตว์ (zoo and phyto-plankton)

มากของเอเชียคือ หมูเกาะญี่ปุ่น ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่จับปลาและบริโภคปลามากที่สุดประเทศหนึ่งของโลก เนื่องจากประชากรมีอยู่หนาแน่นและไม่อาจหาเนื้อสัตว์ภายในประเทศได้เพียงพอ จึงต้องหาอาหารจากท้องทะเล ญี่ปุ่นนอกจากจะมีชื่อในการจับปลาได้ปริมาณมากของโลกแล้วยังมีชื่อในการเลี้ยงหอยมุก และไข่มุกที่เลี้ยงไว้ (Culture-Pearl) ส่งเป็นสินค้าทำชื่อเสียงให้แก่ประเทศ สำหรับการงมไข่มุกธรรมชาติกระทำกันมากในเขตเกาะลังกา ในอ่าวเปอร์เซีย และทะเลแดง

- Southern—Eastern limit of CAMEL   * * * Northern—Eastern limit of ZEBU CATTLE   - - - Limit of the INDIAN ELEPHANT
 - - - Southern—Eastern limit of SHEEP   - - - Northern—Eastern limit of WATER BUFFALO   ○ ○ ○ Eastern limit of the HORSE
 f S Encloses WALLACEA   / Huxley's modification of WALLACE'S LINE

เอเชีย : สัตว์และการเลี้ยงสัตว์แบบต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชีย

ที่มา : Spencer and Thomas., Asia; East by South. หน้า 209.

2.10 การทำป่าไม้ในทวีปเอเชีย

(1) แหล่งป่าไม้ที่สำคัญที่สุดในเอเชีย ได้แก่ ไซบีเรียซึ่งอยู่ในเขตอากาศหนาวเย็น ซึ่งเปรียบได้กับแคนาดาในทวีปอเมริกาเหนือ แต่การคมนาคมยังไม่เจริญพอ จึงทำให้ป่าไม้

ในไซบีเรียยังคงเป็นป่าที่ยังไม่ได้รับการบุกเบิก หากการคมนาคมเจริญขึ้นก็คงจะกลายเป็นแหล่งทำป่าไม้ที่สำคัญของเอเชีย

(2) แหล่งการทำป่าไม้อีกแห่งหนึ่งของเอเชียคือ ป่าไม้ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีมากใน ไทย พม่า ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ผลผลิตที่ได้จากเขตนี้นี้ ได้แก่ ไม้สัก ไม้ยาง หวาย ครั่ง กายาน เปลือกต้นชินโคนา โดยเฉพาะไม้สักนับว่าเป็นผลผลิตที่สำคัญของป่าไม้เมืองร้อน ที่ได้รับความนิยมนานในตลาดโลก เนื่องจากมีน้ำมันในเนื้อไม้ที่รักษาไม้ให้คงทนต่อแมลงและน้ำ และเนื้อไม้ไม่แข็งมากนักตกแต่งได้ง่ายเหมาะสำหรับทำเครื่องเฟอร์นิเจอร์

(3) ญี่ปุ่นเป็นแหล่งการทำป่าไม้ที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของเอเชีย จากการที่มีภูมิประเทศเป็นภูเขา และมีฝนตกชุก ทำให้เนื้อที่เกือบ 70% ของประเทศยังคงเป็นป่าไม้ แต่โดยปกติญี่ปุ่นผลิตไม้ได้ไม่พอใช้ภายในประเทศ มักจะซื้อจากแคนาดาและสหรัฐอเมริกาเป็นประจำ ญี่ปุ่นมีชื่อในการปลูกไม้ไผ่และนำมาใช้ประโยชน์ได้มาก

2.11 การอุตสาหกรรมในทวีปเอเชีย

ทวีปเอเชียเป็นทวีปที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยวัตถุดิบหลายชนิด แต่การอุตสาหกรรมยังนับว่าล่าช้ากว่าทวีปยุโรป และอเมริกาเนื่องจาก

1. ขาดแคลนพลังงานในราคาถูก
2. ขาดช่างฝีมือและช่างทางวิชาการ
3. ขาดนักบริหารธุรกิจที่ดี
4. ไม่มีเงินที่จะลงทุน
5. ขาดการสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐบาล และประชาชน
6. การคมนาคมไม่สะดวก
7. ไม่มีการสำรวจแหล่งทรัพยากรทางอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง มีประเทศญี่ปุ่น

เพียงประเทศเดียวที่เป็นประเทศอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง นอกนั้นก็เพิ่งจะริเริ่มการอุตสาหกรรมทั้งสิ้น หรือไม่ก็เป็นเพียงอุตสาหกรรมพื้นเมือง

อุตสาหกรรมขุด และถลุงแร่

1. เหล็ก จากการคาดคะเนทางวิชาการ ได้พบว่าอินเดีย เป็นแหล่งที่มีสินแร่เหล็กมากที่สุดของเอเชีย รองไปได้แก่จีน และฟิลิปปินส์ แต่อย่างไรก็ตามการขุดขึ้นมาใช้ประโยชน์ได้ทำไปเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แหล่งผลิตเหล็ก และเหล็กกล้าในเอเชียที่สำคัญได้แก่ ญี่ปุ่น ซึ่งส่วนใหญ่ต้องซื้อสินแร่เหล็กจากต่างประเทศมาทำการถลุง

สาธารณรัฐประชาชนจีน เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจากโซเวียตทำให้อุตสาหกรรมเหล็กของจีนก้าวหน้า และเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญของเอเชีย อีกแห่งหนึ่ง

อินเดีย มีวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมประเภทนี้เพียงพอมีแร่เหล็กอยู่มากที่สุดในโลก ปัจจุบันอุตสาหกรรมเหล็กกำลังก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

2. ดีบุก ทวีปเอเชียเป็นแหล่งสำคัญของโลกในการขุดแร่ดีบุก แหล่งผลิตสำคัญ ได้แก่ มาเลเซีย ประมาณร้อยละ 90 ของดีบุกที่ขุดได้ทั่วโลกได้จากมาเลเซีย ได้มาจากแร่ที่ปนกับกรวดทรายในลุ่มแม่น้ำ โดยเฉพาะลุ่มแม่น้ำคินตา (Kinta) ในรัฐเปรักได้ชื่อว่าเป็นแหล่งดีบุกที่อุดมที่สุดของโลก

อินโดนีเซีย เหมืองดีบุกของอินโดนีเซีย มีอยู่ที่เกาะเล็ก ๆ คือ เกาะบังกา (Banka) บิลลิตัน (Billiton) และซิงเกป (Singkep)

ไทย มีการขุดแร่ดีบุกในจังหวัดภาคใต้ โดยเฉพาะในเกาะภูเก็ต ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญที่สุดของประเทศ

สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า มีขุดทางตอนใต้ในเขตเมืองทวาย และเมืองมะริด

สาธารณรัฐประชาชนจีน มีขุดในมณฑลยูนนาน กวางสี ฮุนาน และไหหลำ ส่วนใหญ่ได้มาจากเมืองโกจิ่ว (Kochiu) ทางตอนใต้ของมณฑลยูนนาน และมีโรงงานถลุงแร่ดีบุกตั้งอยู่ด้วย

3. แร่อื่น ๆ เช่น ทองแดง อะลูมิเนียม ตะกั่ว ในทวีปเอเชียทำการขุดน้อยเนื่องจาก มีแหล่งแร่หาย เช่น ทองแดง ญี่ปุ่น ประเทศเดียวในเอเชีย ที่มีการผลิตเข้าสู่ระดับโลกแรงแบบอย่างมีมากแต่ไม่ได้ทำการผลิตเนื่องจาก ไม่มีทุน ความรู้ทางด้านวิชาการยังไม่เพียงพอ เช่น อะลูมิเนียม อินเดียมีปริมาณสินแร่มากเป็นอันดับ 2 ของโลกแต่การผลิตมีน้อยไม่อยู่ในระดับที่จะกล่าวถึง

4. ถ่านหิน แหล่งขุดถ่านหินที่สำคัญของเอเชียคือ

จีนและแมนจูเรีย คาดว่าถ่านหินที่อยู่ในจีนและแมนจูมีอยู่ระหว่าง 200,000-1,011,000 ล้านเมตริกตัน แหล่งที่สำคัญในจีนมีอยู่ในมณฑล เซนสี ซานสี โฮนาน และกานสู มีคุณภาพดี มีทั้งปิทูนีส และแอนทราไซท์ ส่วนในแมนจูเรียนั้น แหล่งที่สำคัญอยู่ที่เมืองฟูซัน ฟุสึน และเมืองอันซัน

อินเดียและปากีสถาน ประมาณ 90% ของถ่านหินที่ขุดได้ในอินเดียและปากีสถาน ได้มาจากมณฑลเบงกอล พินาร์ และโอริสสา อยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือและทางตะวันตกเฉียงใต้ ของเมืองกัลกัตตา ถ่านหินที่ขุดได้นำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงรถไฟ โรงงานทอผ้า ทอกระสอบใน กัลกัตตา และโรงงานเหล็กที่เมืองจัมเชตปุระในมณฑลพิหาร

ญี่ปุ่น เป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีการผลิตถ่านหินขึ้นมาใช้ โดยมีถ่านหินที่เกาะกิวกู ฮอกไกโด และฮอนชู

5. น้ำมันปิโตรเลียม แหล่งน้ำมันปิโตรเลียมที่สำคัญของทวีปเอเชีย ได้แก่ บริเวณ รอบอ่าวเปอร์เซีย ในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ เป็นแหล่งน้ำมันใหญ่ที่สุดของทวีปเอเชียได้จาก ประเทศ คูเวต ซาอุดีอาระเบีย อิหร่าน อิรัก และเกาะบาห์เรน ส่วนใหญ่ของน้ำมันส่งไป จำหน่ายทวีปยุโรปอีกแหล่งหนึ่งคือ เกาะสุมาตราและเกาะบอร์เนียว ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีแหล่งน้ำมันอยู่ที่เกาะสุมาตราและเกาะบอร์เนียว ผลิตน้ำมันได้ประมาณร้อยละ 2 ของโลก น้ำมันที่เจาะขุดมาได้นั้นเรียกว่า น้ำมันดิบ (Crude Oil) ต้องนำมาผ่านกรรมวิธีการกลั่น แยกออกเป็นน้ำมันประเภทต่าง ๆ เช่น น้ำมันเบนซิน น้ำมันก๊าด น้ำมันเตา ตลอดจนได้ผลิตภัณฑ์ อื่น ๆ เช่น ยางแอสฟัลต์ และพาราฟิน เป็นต้น

อุตสาหกรรมผลิตสินค้าสำเร็จรูปในทวีปเอเชีย

อุตสาหกรรมประเภทนี้ แบ่งออกเป็น 5 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. อุตสาหกรรมเครื่องโลหะสำเร็จรูป (Metal Fabricating Industries)
2. อุตสาหกรรมปั่นทอ (Textile Industries)
3. อุตสาหกรรมเคมี (Chemical Industries)
4. อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากไม้และหนังสัตว์
5. อุตสาหกรรมผลิตอาหารสำเร็จรูป

1. อุตสาหกรรมเครื่องโลหะสำเร็จรูป ได้แก่ การผลิตเครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรม การผลิตเครื่องจักรที่ใช้ในกลสิกรรม, การผลิตรถจักรและอุปกรณ์รถไฟ, การผลิตรถยนต์, การ ต่อเรือเดินสมุทร, การผลิตเครื่องไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ แหล่งผลิตที่สำคัญของเอเชีย คือ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน

2. อุตสาหกรรมปั่นทอ ได้แก่ การทอผ้าฝ้าย, การทอผ้าขนสัตว์, การทอผ้าลินิน, การทอผ้าไหมและใยสังเคราะห์ แหล่งทอผ้าฝ้ายที่สำคัญของเอเชีย คือ ญี่ปุ่น มีศูนย์กลาง

การทอผ้าฝ้ายที่เมืองโอซากา ซึ่งได้สมญาว่าเป็นเมืองแมนเชสเตอร์ของญี่ปุ่น อินเดีย มีบอมเบย์ เป็นศูนย์กลางของการทอผ้าฝ้าย ที่อินเดียทำกันเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัวด้วย วัตถุดิบ ได้มาจากเขตปลูกฝ้ายทางตอนเหนือของคาบสมุทรเดคคาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ศูนย์ กลางการทอผ้าฝ้ายของจีนอยู่ที่เมืองเซี่ยงไฮ้ วัตถุดิบได้จากเขตปลูกฝ้ายลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง

แหล่งทอขนสัตว์ของเอเชีย คือ ตุรกีและอิหร่าน ผลิตภัณฑ์ขนสัตว์ชั้นดีที่มีชื่อเสียงของโลก

การทอผ้าไหม มีแหล่งผลิตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ไทย ลาว

3. อุตสาหกรรมเคมี ได้แก่ การผลิตปุ๋ยเคมี, การผลิตยางสังเคราะห์, การผลิตวัตถุ ระเบิด, การผลิตพลาสติกแหล่งผลิตของเอเชีย คือ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน

4. อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากไม้และหนังสัตว์ ได้แก่ การทำแผ่นไม้สำเร็จรูป, การทำเครื่องเรือน, การทำเยื่อกระดาษและกระดาษ, การฟอกหนังและการทำรองเท้า แหล่ง ผลิตของเอเชีย คือ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน และอินเดีย

5. อุตสาหกรรมผลิตอาหารสำเร็จรูป ได้แก่ การทำอาหารกระป๋องและอาหารแช่เย็น, การฆ่าสัตว์ การทำเครื่องดื่มบรรจุขวดที่มีอัลกอฮอล์ปนและไม่มีปน แหล่งผลิตที่สำคัญคือ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน และอินเดีย

สภาพอุตสาหกรรมของทวีปเอเชีย

ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย พยายามที่จะให้ประเทศของตน ทำการอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศ อย่างน้อยก็ให้พอเลี้ยงตัวได้

อินเดีย, สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นประเทศที่มีการทำอุตสาหกรรมในครอบครัวมานานแล้วในปัจจุบันหันไปสู่การทำอุตสาหกรรมขนาดเบาเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ และมีกระจาย ทั่วไปในสาธารณรัฐประชาชนจีนมีคนประกอบอาชีพอุตสาหกรรมประมาณ 50 ล้านคน ผลิต สินค้าต่าง ๆ เช่น น้ำตาล กระดาษ ผ้าฝ้าย ฯลฯ

ญี่ปุ่น เป็นประเทศที่ก้าวหน้าที่สุดในทวีปเอเชีย เพราะสามารถพัฒนาประเทศให้ มีความเจริญทัดเทียมกับประเทศในทวีปยุโรปได้อย่างรวดเร็ว ฉะนั้นญี่ปุ่นจึงมีการอุตสาหกรรม ขนาดใหญ่มาแล้วเกือบร้อยปี ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของญี่ปุ่นเช่น ผ้า เครื่องเหล็ก เครื่องจักร อุปกรณ์ไฟฟ้ายานาชนิด รถยนต์ วิทยุโทรทัศน์ อาหารกระป๋อง ฯลฯ เหล่านี้ มีคุณภาพทัดเทียม กับที่ทำจากทวีปยุโรปและอเมริกา และสามารถจำหน่ายได้ถูกกว่าสินค้าที่มาจากยุโรปและอเมริกา

เพราะค่าจ้างแรงงานของผู้ป้อนถูกกว่าประเทศต่าง ๆ ในยุโรปและอเมริกา

สรุปแหล่งอุตสาหกรรมของทวีปเอเชียอย่างกว้าง ๆ ได้แก่

- (1) ผู้ป้อนตอนใต้
- (2) ทางตะวันออกของสาธารณรัฐประชาชนจีน
- (3) อินเดียตอนกลาง และปากีสถาน

2.12 การพาณิชย์กรรมในทวีปเอเชีย

ลักษณะโดยทั่วไป สินค้าต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้นในทวีปเอเชีย และส่งออกไปขายยังทวีปอื่น ๆ ส่วนมากเป็นจำพวกเครื่องบริโภค และวัตถุดิบต่าง ๆ ได้แก่ข้าวเจ้า ข้าวชนิดอื่น ๆ กาแฟ ชา น้ำตาล เครื่องเทศ

สำหรับวัตถุดิบ ได้แก่ยางพารา ฝ้ายดิบ ไหม ปอ ป่าน ขนสัตว์ หนังสัตว์ ดีบุก ฯลฯ

สินค้าที่ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียสั่งซื้อส่วนมากมาจากยุโรปและอเมริกา ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมเครื่องโลหะสำเร็จรูป เช่น เครื่องจักร เครื่องยนต์ เครื่องไฟฟ้า ฯลฯ นอกจากนี้ก็เป็นผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมเคมี เช่นเคมีภัณฑ์ และเวชภัณฑ์ต่าง ๆ

ปริมาณการค้าต่างประเทศในทวีปเอเชีย

การค้าต่างประเทศของทวีปเอเชีย เมื่อเทียบกับยุโรปตะวันตกและแองโกลอเมริกาแล้วมีปริมาณน้อยมาก เนื่องจากความเจริญในทางเศรษฐกิจต่ำ ความสามารถของประชากรในการนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์มีน้อย ไม่สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูงได้ ส่วนมากมักจะผลิตวัตถุดิบให้กับประเทศอุตสาหกรรม ประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียรวมกัน ถ้าไม่รวมสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้ว มีการค้าต่างประเทศมากกว่าสหราชอาณาจักรฯ เพียงเล็กน้อย ผู้ป้อนเป็นประเทศที่มีปริมาณการค้าต่างประเทศมากเป็นอันดับหนึ่งของเอเชีย

จุดหมายปลายทางและประเภทของสินค้าออก

ประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย ส่งสินค้าออกไปยังจุดหมายปลายทาง 3 กลุ่ม คือ

1. ส่งไปยังทวีปยุโรป
2. ส่งไปยังแองโกลอเมริกา
3. ส่งไปยังเอเชีย

ประเภทของสินค้าออกมี 3 ประเภทคือ

1. สินค้าออกประเภทเครื่องจักรและอุตสาหกรรม ในเอเชียมีเพียงประเทศเดียวที่มีความสำคัญในการส่งสินค้าออกประเทศนี้คือญี่ปุ่น

2. สินค้าออกประเภทอาหาร ได้แก่ ข้าวเจ้า ข้าวโพด ถั่วเหลือง ประเทศที่ส่งข้าวเจ้าออกจำหน่ายมาก คือ ราชอาณาจักรไทย สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

3. สินค้าออกประเภทวัตถุดิบ ได้แก่ ปอกระเจา ฝ้ายดิบ น้ำมันดิบ ยางพารา ดีบุก ปากีสถานส่งฝ้ายดิบและปอกระเจา เป็นปริมาณ 90% ของสินค้าออกของประเทศ ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่งน้ำมันไปจำหน่ายยุโรป มาเลเซียส่งยางพารา และดีบุกเป็นรายได้ 25% ของสินค้าออกนอกประเทศ

แหล่งกำเนิดและประเภทของสินค้าเข้า

สินค้าเข้าของประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย มาจากแหล่งใหญ่ 3 กลุ่มคือ

1. สินค้าจากยุโรป ประเทศที่สั่งซื้อสินค้าเข้า ได้แก่ กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อินเดีย และปากีสถาน

2. สินค้าจากแองโกลอเมริกา ประเทศที่สั่งซื้อสินค้าเข้า ได้แก่ ญี่ปุ่น และฟิลิปปินส์ เป็นส่วนใหญ่

3. สินค้าจากเอเชีย ประเทศที่สั่งซื้อเข้าจากเอเชีย ได้แก่ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ยกเว้นฟิลิปปินส์) ฮองกง และไต้หวัน

ประเภทของสินค้าเข้า

1. สินค้าเข้าประเภทเครื่องจักรและอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียจะซื้อสินค้าประเภทนี้มาก เนื่องจากเป็นระยะพัฒนาประเทศ

2. สินค้าประเภทอาหาร ประเทศที่ซื้อสินค้าประเภทนี้ ได้แก่ อินเดีย สิงคโปร์ ฮองกง อินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาชนจีน

3. สินค้าเข้าประเภทวัตถุดิบ ประเทศที่สั่งซื้อสินค้าเข้า ประเภทวัตถุดิบเพื่อป้อนโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ ญี่ปุ่น เป็นประเทศที่สำคัญที่สุด

สรุปอาชีพของประชากรในทวีปเอเชีย

1. การเพาะปลูก แหล่งเพาะปลูกอยู่แถบมรสุมและดินแดนริมฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน แถบมรสุมและลุ่มน้ำต่าง ๆ มีการปลูกข้าวสาลี ข้าวเจ้า ข้าวโพด ถั่วต่าง ๆ ชา กาแฟ โกโก้ กัญชง อ้อย เครื่องเทศ ป่าน ปอ มันสำปะหลัง ฝ้าย ฯลฯ

เอเชีย: ประชากรชาย-หญิง และเด็ก ๆ ยืนถือรวงข้าวแสดงถึงเอกลักษณ์ สำคัญของชาวเอเชียที่ชอบบริโภคข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก ภูมิภาคนี้ก็เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกข้าวเจ้าด้วย

2. การทำป่าไม้ มีการทำป่าไม้ในเขตมรสุม มีไม้เบญจพรรณ ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้รัง ประดู่ หลุมพอ ไม้ตะแบก ในไซบีเรีย มีการทำป่าไม้สน ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ทำป่าไม้ดีที่สุดที่สุดในเอเชีย

3. การเลี้ยงสัตว์ มีการเลี้ยงสัตว์ในแถบทุ่งหญ้าสเตปป์ สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ อูฐ แพะ แกะ ม้า ฯลฯ ในเขตมรสุม เลี้ยง แพะ แกะ จามรี (Yak)* วัว ควาย หมู เป็ด ไก่ ในเขตนานาตอนเหนือเลี้ยงกวางเรนเดียร์

---

* รูปร่างคล้ายกระบือ แต่มีขนยาวกว่า นิยมเลี้ยงบนที่ราบสูงทิเบต จามรีเป็นสัตว์ที่รักและถนอมขนของตัวเองมาก

4. การล่าสัตว์ อาชีพล่าสัตว์ที่แท้จริงทำกันในดินแดนภาคเหนือของทวีปไซบีเรีย สัตว์ที่ล่าได้แก่ หมิวาว สุนัขจิ้งจอก แมวน้ำ ช้างน้ำ ฯลฯ

5. การประมง มีการจับปลาในแถบอ่าวเบงกอล ชายฝั่งประเทศไทย อินโดจีน เกาหลี และญี่ปุ่น ที่สำคัญที่สุดคือ บริเวณชายฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะญี่ปุ่นเรียกว่า “แกรนแบงค์ของคูริล”

6. การทำเหมืองแร่ แร่ที่สำคัญที่สุดคือ น้ำมันปิโตรเลียมมีมาก ในบริเวณรอบอ่าวเปอร์เซีย เป็นแหล่งผลิตที่สำคัญของโลกกรองลงไปคือ เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ กำลังได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งที่ผลิตที่สำคัญต่อไป แต่ที่สำคัญอีกคือ ดีบุก มีมากในมาเลเซีย ไทย อินโดนีเซีย อื่น ๆ ได้แก่ มังกานีส โครไมต์ เป็นต้น

7. การอุตสาหกรรม ยังล่าหลัง ทวีปยุโรปและอเมริกา ประเทศที่นำหน้าทางอุตสาหกรรมของเอเชีย คือ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย ที่เด่น คือ ญี่ปุ่น มีความเจริญก้าวหน้า สามารถส่งสินค้าไปจำหน่ายแข่งขันในตลาดโลกได้

8. การพาณิชย์กรรม ยังมีปริมาณการค้าต่างประเทศน้อยกว่ายุโรปตะวันตกและแองโกลอเมริกา เนื่องจากมีความเจริญทางเศรษฐกิจต่ำ เพราะการอุตสาหกรรมในประเทศต่าง ๆ ของเอเชียยังไม่เจริญ การแลกเปลี่ยนสินค้าจึงเป็นวัตถุดิบ และสินค้าจำพวกเครื่องบริโภค ซึ่งมีค่าน้อย เมื่อเทียบปริมาณของสินค้าที่ส่งไปกับสินค้าทางอุตสาหกรรมที่รับซื้อ กลับมา

2.13 การคมนาคมและการขนส่งของทวีปเอเชีย

การคมนาคมขนส่ง เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจและความเจริญของประเทศ การขนส่งจะชว่นนำวัตถุดิบจากแหล่งผลิตไปสู่โรงงาน และนำวัตถุดิบสำเร็จรูปไปสู่ตลาดการคมนาคมและการขนส่งมีความเกี่ยวข้องกันคือ ทั้งการขนส่งและคมนาคมต้องการเส้นทางที่จะเป็นเครื่องนำไป

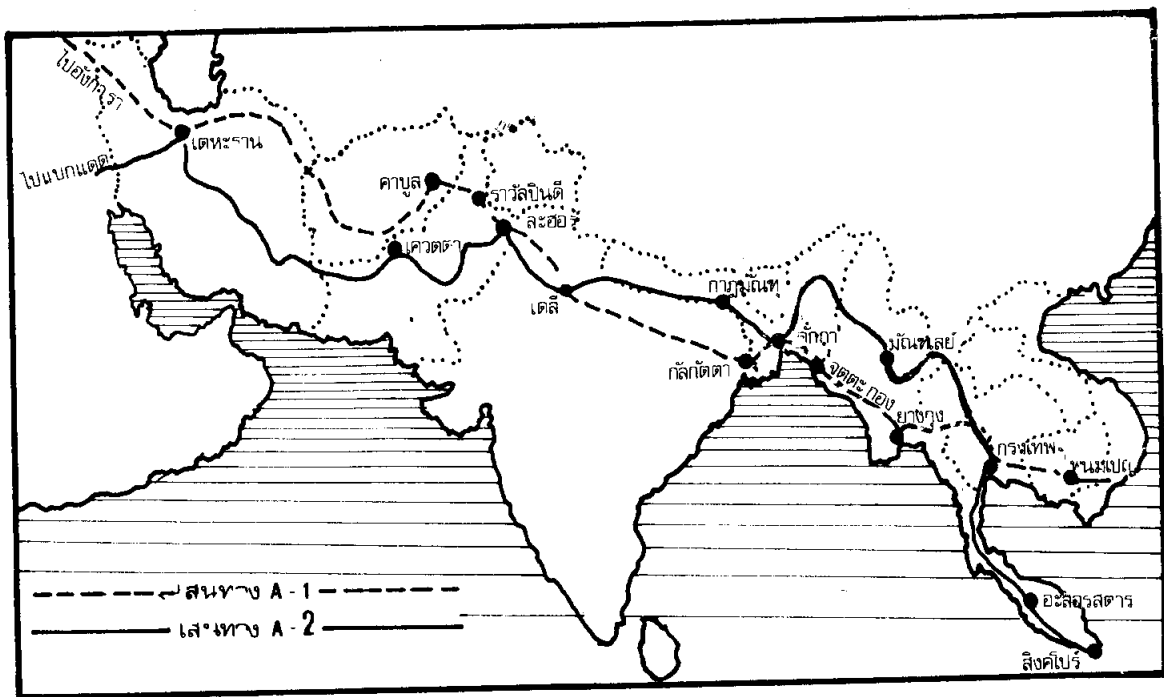
เส้นทางคมนาคมแบ่งได้ 3 ประเภทคือ

1. เส้นทางคมนาคมทางบก ได้แก่ ทางรถยนต์ ทางรถไฟ
2. เส้นทางคมนาคมทางน้ำ ได้แก่ ลำคลอง, แม่น้ำ, ทะเลสาบ ทะเลและมหาสมุทร
3. เส้นทางคมนาคมทางอากาศ ได้แก่ สายการบินต่าง ๆ

ทวีปเอเชีย การคมนาคมยังมีความเจริญน้อย เนื่องจากมีอาณาเขตกว้างขวาง จึงมีอุปสรรคต่อการคมนาคมติดต่อภายใน นอกจากนั้นทวีปเอเชียยังมีรูปร่างและลักษณะภูมิประเทศที่ทำให้เส้นทางคมนาคม ทางรถไฟ และแม่น้ำลำคลองไม่หนาแน่นเท่ากับทวีปยุโรปและอเมริกาเหนือ จะเห็นได้ว่ามีภูเขาและที่ราบสูงอยู่หลายตอนกันพื้นที่ราบออกจากกัน ไม่มีอ่าวใหญ่ ๆ หรือทะเลภายในที่ช่วยทำให้ออกทะเลได้สะดวกขึ้น ทางตอนกลางของทวีปจึงอยู่ห่างจากทะเลมาก และมีอากาศแห้งแล้งไม่มีแม่น้ำไหลออกสู่ทะเล จากแผนที่แสดงเส้นทางคมนาคม ภายในทวีปจะเห็นว่า มีอาณาเขตกว้างใหญ่ทางตอนกลางทวีปที่มีเส้นทางคมนาคม น้อยที่สุด

เส้นทางคมนาคมภายในทวีปเอเชีย ได้แก่ เส้นทางคาราวาน ถนนรถยนต์ เส้นทางน้ำ ทางรถไฟ เส้นทางอากาศ

1. เส้นทางคาราวาน การคมนาคมติดต่อทางตอนกลางของเอเชียยังอาศัยเส้นทางคาราวานเป็นสำคัญ โดยใช้แรงสัตว์และมนุษย์หามข้ามทะเลทรายหรือภูเขา เส้นทางที่สำคัญคือจากเมืองปักกิ่งของจีนไปทางตะวันตกเฉียงเหนือ ผ่านทะเลทรายโกบีไปเชื่อมเมืองอูลาน บาตอร์ (Ulan Bator) ของมองโกเลีย และทะเลสาบไบคาลในเขตสหภาพสาธารณรัฐ

เอเชีย : ทางหลวงสายเอเชีย

สังคมนิยมโซเวียต อีกทางหนึ่งจากจีนไปทางตะวันตกเชื่อมเมืองเซงตู (Chengtu) เมืองหลวงของมณฑลเสฉวนกับลาซา (Lasa) เมืองหลวงของทิเบต

2. **เส้นทางถนน** ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง มีการสร้างถนนเรียกว่าถนนสายพม่า (Burma Road) เชื่อมเมืองคุนมิง (Kunming) เมืองหลวงของมณฑลยูนนานกับเมืองพะโม (Bhamo) ทางตอนเหนือของพม่า

ในเอเชียมีบางเขตที่มีการคมนาคมติดต่อทางถนนอยู่มาก อย่างเช่น อินเดีย ปากีสถาน ญี่ปุ่น จีน แต่ถนนในประเทศเหล่านี้มักจะเป็นถนนที่สร้างขึ้นอย่างง่าย ๆ ใช้ได้เพียงบางฤดูไม่สามารถรับน้ำหนักบรรทุกมากมายได้ และเป็นถนนที่ใช้สำหรับการขนส่งภายในประเทศหรือในท้องถิ่นเท่านั้น ในขณะที่ได้มีการก่อสร้างทางหลวงเอเชีย ซึ่งจะทำให้ความสะดวกในการเดินทางติดต่อระหว่างเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยผ่านเอเชียใต้ หากสร้างสำเร็จเรียบร้อย จะทำให้มีการคมนาคมทางบกที่สำคัญของเอเชียเพิ่มขึ้นอีกสองสาย ทางหลวงสายเอเชีย มีโครงการทางสายหลัก 2 สาย เรียกว่า สาย เอหนึ่ง (A_1) และสาย เอสอง (A_2) สาย A_1 เริ่มจากอังการา (ตุรกี) ผ่านเตหะราน คาบูล ราวัลปินดี เดลี กัลกัตตา ดัคกา มันทะเลย์ ย่างกุ้ง ตาก (แม่สอด) พนมเปญ และ ไซ่ง่อน ในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม A_2 เริ่มจากเตหะราน (แยกไปแบกแดดได้) ผ่านเวตตนา ละฮอร์ เดลี กัวมัมฮุดักกา ซิลเฮต อิมปาล เชียงราย (แม่สาย) ลำปาง ตาก นครสวรรค์ กรุงเทพมหานคร อลอร์สตาร์ สิงคโปร์ จาการ์ตา และเซลปาซาร์ในอินโดนีเซีย

3. **ทางรถไฟ** ประเทศในเอเชียที่มีทางรถไฟค่อนข้างหนาแน่นคือ ญี่ปุ่น อินเดีย และปากีสถาน

ญี่ปุ่น การสร้างทางรถไฟทำได้ลำบาก เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขา แต่ถึงกระนั้นก็เป็นประเทศที่มีทางรถไฟที่หนาแน่นที่สุดของเอเชีย โดยเฉพาะทางตะวันออกของเกาะฮอนชู ซึ่งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญที่สุดของประเทศมีทางรถไฟเชื่อมเกาะฮอนชู กับเกาะฮอกไกโด โดยตลอดอุโมงค์ใต้ทะเลที่ช่องแคบชิโมโนเซกิ และเชื่อมเกาะฮอนชู กับเกาะฮอกไกโด โดยเรือบรรทุกรถไฟข้ามช่องแคบซูกา

อินเดียและปากีสถาน มีชุมทางรถไฟอยู่ที่เมืองกัลกัตตา บอมเบย์ การากี และ มัทราส ซึ่งเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมที่สำคัญของคาบสมุทรอินเดีย ในปัจจุบันสองประเทศนี้มีทางรถไฟยาวประมาณ 65,600 กิโลเมตร นับเป็นวิธีการขนส่งที่ใช้กันมากที่สุด ในอินเดียและปากีสถานส่วนใหญ่ใช้บรรทุกสินค้า เช่น ข้าว ฝ้าย ใยซา รายได้จากผู้โดยสารมีเพียง $1/3$ ของรายได้ทั้งหมด ผิดกับญี่ปุ่น มีรายได้ส่วนใหญ่จากการขนส่งโดยสาร

สาธารณรัฐประชาชนจีน มีทางรถไฟค่อนข้างหนาแน่น ทางชายฝั่งตะวันออกและในแมนจูเรีย มีเมืองปักกิ่งเป็นศูนย์กลาง แยกไปเชื่อมกับเมืองต่าง ๆ คือ ทางเหนือเชื่อมกับเมืองฮาร์บิน ในแมนจูเรีย ทางตะวันออกกับเมืองท่าเทียนสิน ทางใต้กับเมืองฮั่นเค้า กวางตุ้ง และฮ่องกง และทางตะวันออกเฉียงใต้กับเมืองเซี่ยงไฮ้ การคมนาคมทางรถไฟของจีนไม่สู้สำคัญเท่ากับทางแม่น้ำลำคลองและการเดินเรือเลียบชายฝั่ง

นอกจากประเทศที่กล่าวมาแล้ว การคมนาคมทางรถไฟนับว่ามีอยู่น้อย ในคาบสมุทรอินโดจีน มีทางรถไฟเชื่อมกรุงเทพฯ กับสิงคโปร์และพนมเปญ จากพนมเปญมีรถไฟเชื่อมกับ ไช่ถ่อน ฮานอย และจากฮานอยที่ทางรถไฟเชื่อมกับของจีน ในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้มีทางรถไฟติดต่อกันระหว่างเมืองสมออร์นาในตุรกี อาเลปโปในซีเรีย ดามัสกัสในซีเรียและเมดินาในอาระเบีย

4. **ทางน้ำ** ทางน้ำที่สำคัญที่สุดในเอเชียคือ แม่น้ำแยงซีเกียง ซึ่งยาวถึง 4,900 กิโลเมตร ไหลจากตะวันตกของจีน ผ่านที่ราบตอนกลางไปออกทะเลจีนใกล้เมืองเซี่ยงไฮ้ แม่น้ำแยงซีเกียงสำคัญเพราะ

1. มีแควสายต่าง ๆ ที่ใช้เดินเรือที่มาบรรจบกับแม่น้ำสายใหญ่ ทั้งทางเหนือและทางใต้ และยังมีคลองที่ขุดขึ้นอีกมากมายเพื่อเชื่อมแควต่าง ๆ เหล่านี้

2. ไหลผ่านเขตอุดมสมบูรณ์ที่มีประชากรอยู่หนาแน่นมาก และใช้เป็นทางขนส่งสินค้า เช่น ข้าว ใบบัว ฝ้าย ถ่านหิน

3. ไม่มีทางรถไฟแข่งขัน โดยเฉพาะทางตอนต้น และตอนกลางของแม่น้ำ

4. เป็นแม่น้ำขนาดใหญ่ เรือเดินสมุทรสามารถแล่นจากเซี่ยงไฮ้ไปถึงเมืองนานกิง ในฤดูร้อนเมื่อระดับน้ำในแม่น้ำสูง เรือเดินสมุทรสามารถแล่นขึ้นไปได้จนถึงเมืองฮั่นเค้า ส่วนเรือขนาดเล็กจะแล่นไปถึงเมืองจุงกิง ซึ่งอยู่ห่างจากทะเลประมาณ 2,400 กิโลเมตรได้ตลอดปี

นอกจากแม่น้ำสายใหญ่นี้แล้ว ในจีนยังมีแม่น้ำซีเกียงทางตอนใต้ ซึ่งมีเมืองกวางตุ้งและเกาะฮ่องกงตั้งอยู่ ปากแม่น้ำ และแม่น้ำฮวงโหทางตอนเหนือ แม่น้ำอาร์มุในแมนจูเรียมีคลองที่มีชื่อเสียง คือ คลองแกรนด์ (Grand Canal) เชื่อมเมืองฮางเจากับเมืองเทียนสินยาวประมาณ 1,280 กิโลเมตร ในปัจจุบันดินแดนใช้เดินเรือได้เป็นบางตอน

ในคาบสมุทรอินโดจีน ทางคมนาคมทางน้ำมีความสำคัญมาก เนื่องจากพลเมืองส่วนใหญ่มีอาชีพทางเพาะปลูก และอาศัยกันหนาแน่นตามฝั่งของแม่น้ำ เมืองหลวงของประเทศในเขตนี้มักจะตั้งอยู่บนฝั่งของแม่น้ำที่ควบคุมเส้นทางคมนาคม เช่น กรุงเทพฯ อย่างกึ่ง พนมเปญ ไซ่ง่อน นอกจากจะขนส่งข้าว แล้วยังใช้เป็นทางล่องแพจากเขตป่าไม้ตามภูเขาไปยังที่ราบด้วย

ในอินเดียและปากีสถาน แม่น้ำก็มีความสำคัญอยู่บ้าง ศูนย์กลางความเจริญของเขตนี้ ตั้งแต่โบราณมาอยู่ที่ลุ่มน้ำทั้งสามคือสินธุ คงคา และพรหมบุตร ซึ่งเป็นแม่น้ำสายยาวมากและไหลผ่านที่ราบใหญ่ ปัจจุบันการขนส่งทางแม่น้ำล่าช้าลงสู่ทางรถไฟไม่ได้

5. **เส้นทางอากาศ** สำหรับทางคมนาคมทางอากาศนับว่าเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น มีสายการบินติดต่อภายในทวีประหว่างประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้า เช่น ญี่ปุ่น จีน อินเดีย ปากีสถาน อินโดนีเซีย ไทย พม่า มาเลเซีย ฮองกง ไต้หวัน

เส้นทางคมนาคมระหว่างเอเชียกับทวีปอื่น ๆ

ทวีปเอเชียมีเส้นทางคมนาคม ติดต่อกับทวีปต่าง ๆ ได้ 3 ประเภท คือ

1. ทางรถไฟ
2. ทางเรือ
3. ทางอากาศ

ทางรถไฟ เอเชียมีเส้นทางรถไฟเดินทางติดต่อได้เฉพาะทวีปยุโรปเท่านั้น ทวีปอื่น ๆ ไม่มีเส้นทางติดต่อจากเอเชียไปยุโรปมีทางรถไฟ 3 สายคือ

1. สายทรานส์ ซิบีเรีย (Trans Siberian)

เป็นทางรถไฟที่ยาวที่สุดในโลก (ยาวประมาณ 5,971 ไมล์ หรือ 9,613 กิโลเมตร) สร้างขึ้นเพื่อเชื่อมระหว่าง กรุงมอสโก นครหลวงของสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต กับมหาสมุทรแปซิฟิก ที่เมืองวลาดีวอสต็อก ทางรถไฟสายนี้ตัดผ่านเทือกเขายูรัล ซิบีเรีย เมืองเซลิอาบินสค์ ออมสค์ เฮอร์คูตส์ ถึงวลาดีวอสต็อก นอกจากนี้จะมีทางรถไฟจากปักกิ่งของจีนผ่านแมนจูเรีย เข้าไปต่อเชื่อมที่เมืองฮาร์บินก่อนถึงวลาดีวอสต็อก

2. สายทรานส์ แคสเปียน (Trans Caspian)

เป็นทางรถไฟที่ต่อเชื่อมระหว่าง สหภาพโซเวียตกับแคว้นเตอร์กีสถานตะวันตก ออกจากมอสโกไปยังเมืองบากู ฝั่งตะวันตกของทะเลแคสเปียน มีเรือรับข้ามทะเลแคสเปียน

มาเมืองคริสต์โนวอดส์คและมีทางรถไฟต่อไปถึงทัชเคนต์ในแคว้นเตอร์กีสถานตะวันตก แล้วเชื่อมกับทางรถไฟในอัฟกานิสถาน

3. สายทรานส์คอเคซัส (Trans Caucasus)

เป็นทางรถไฟต่อเชื่อมระหว่างสหภาพโซเวียต กับตะวันออกกลางมีความสำคัญในการขนส่งน้ำมัน ออกจากมอสโก ผ่านบากู อ้อมเทือกเขาคอเคซัส ไปยังเมืองบาตุมิมฝั่งทะเลดำ

การคมนาคมทางเรือเดินมหาสมุทร โดยเส้นทางคมนาคมทางเรือ เอเชียสามารถติดต่อกับทวีปต่าง ๆ ได้ทุกทวีป

เอเชียกับยุโรป เส้นทางจะเป็นดังนี้ จากโยโกฮามาในญี่ปุ่น ผ่านเซี่ยงไฮ้ของจีน ช่องกวงของอังกฤษ ไซ่ง่อนของเวียดนาม สิงคโปร์ โคลัมโบของลังกา เอเดน ผ่านคลองสุเอซพอร์ตเสดของอียิปต์ เข้าสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ไปยังเมืองท่าเนเปิลส์ของอิตาลีและต่อไปยังเมืองท่าอื่น ๆ ในยุโรป

เอเชียกับอเมริกา มีเส้นทางดังนี้ ออกจากกรุงเทพฯ ผ่านไซ่ง่อน มะนิลา เกาะกวม เกาะเวก ฮอนโนลูลู ถึง ซานฟรานซิสโก ถ้าจะต่อไปนิวยอร์กทางเรือ ต้องอ้อมลงทางใต้ผ่าน คลองปานามา และนิวยอร์กฮินส์ ฮาวานา ถึงนิวยอร์ก ถ้าจะแยกจากซานฟรานซิสโกไปบัวโนสแอสเรส ทางเรือไปได้ 2 ทาง ทางหนึ่งผ่านคลองปานามา ผ่านเมืองเปอร์นัมบุกริโอเดจาเนโร ถึงบัวโนสแอสเรส อีกทางหนึ่งเลียบฝั่งตะวันตกของอเมริกาใต้จนถึงเมืองวัลปาราอีโซ แล้วขึ้นรถไฟสายทรานส์ แอนดิส ถึงบัวโนสแอสเรส

เอเชียกับออสเตรเลีย มีเส้นทางดังนี้ ออกจากกรุงเทพฯ ผ่านสิงคโปร์ จาการ์ตา ซูราบายา ไปยังซิดนีย์จนถึงเวลิงตันของนิวซีแลนด์

เอเชียกับแอฟริกา มีเส้นทางดังนี้ ออกจากบอมเบย์ของอินเดีย ไปยังมอมบาซา (Mombasa) ในแซนชิบาร์ หรืออีกทางหนึ่ง ออกจากกรุงเทพฯ ผ่านสิงคโปร์ โคลัมโบของศรีลังกา ถึงเคปทาวน์ ในสาธารณรัฐแอฟริกาใต้

การคมนาคมทางอากาศ โดยทางอากาศ เอเชียสามารถเดินทางติดต่อกับทวีปต่าง ๆ ได้ทุกทวีป

เอเชียกับยุโรป มีเส้นทางการบินดังนี้ ออกจากท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ผ่านย่างกุ้ง กัลกัตตา เดลี แบกแดด ไคโร โรม ปารีส ถึงลอนดอน หรืออีกแนวหนึ่งคือ ผ่านย่างกุ้ง กัลกัตตา เดลี บัสรา อิสตันบูล โรม ปารีส ถึงอัมสเตอร์ดัม

เอเชียกับอเมริกา มีเส้นทางดังนี้ จากกรุงเทพฯ ผ่านไซ่ง่อน มะนิลาของฟิลิปปินส์ เกาะกวม เกาะเวก ฮอนโนลูลู ในฮาวายของสหรัฐอเมริกา ถึงซานฟรานซิสโก หรืออีกแนวหนึ่งจากกรุงเทพฯ ผ่านฮ่องกง โยโกฮาม่าของญี่ปุ่น ผ่านฮอนโนลูลูไปยังซานฟรานซิสโก นอกจากนั้นยังอาจไปในเส้นทางของทวีปยุโรป แล้วบินข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกตรงไปยังฝั่งตะวันออกของทวีปอเมริกาเหนือ

เอเชียกับออสเตรเลีย เส้นทางจากท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ผ่านสิงคโปร์ จาการ์ตา ถึงซิดนีย์ของออสเตรเลีย แล้วต่อไป เวลลิงตันของนิวซีแลนด์

เอเชียกับแอฟริกา มีเส้นทางดังนี้ จากท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ผ่าน บอมเบย์ ไคโร ถึงเคปทาวน์ในสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ หรืออีกแนวหนึ่ง จากกรุงเทพฯ ผ่านสิงคโปร์แล้วข้ามมหาสมุทรอินเดียตรงไปเคปทาวน์

3. สรุปการคมนาคมของทวีปเอเชีย

1. การคมนาคมติดต่อภายในทวีป

ยังมีเส้นทางคมนาคมติดต่อภายในทวีปน้อยมาก โดยเฉพาะเส้นทางติดต่อระหว่างประเทศใกล้เคียงกัน เนื่องจากความเจริญทางเศรษฐกิจมีน้อยและความไม่สงบทางการเมืองในเอเชียมีทางรถไฟค่อนข้างหนาแน่น 2 แห่ง คือ ญี่ปุ่น กับ สาธารณรัฐอินเดีย และสาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน ปัจจุบันกำลังก่อสร้างทางหลวงสายเอเชียติดต่อระหว่างเอเชียตะวันตกเฉียงใต้เอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สายการบินที่ให้บริการประเทศต่างๆในทวีปเอเชีย

สายการบินที่บริการประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย

๒. การคมนาคมติดต่อกับทวีปอื่น ๆ

การติดต่อระหว่างเอเชียกับยุโรปมี 3 ทางคือ ทางอากาศ ทางบก และทางน้ำ
การติดต่อระหว่างเอเชียกับอเมริกามี 2 ทาง คือ ทางเรือ กับทางอากาศ เอเชียกับแอฟริกา
มี 2 ทางคือ ทางเรือกับทางอากาศ (เรื่องอื่น ๆ ในบทนี้ได้สรุปไว้แล้ว)

4. กิจกรรมและแนวคิด

- 4.1 ให้นักศึกษาลงสัญลักษณ์พืชพรรณธรรมชาติในพื้นที่ทวีปเอเชียโดยระบายสีแสดงความแตกต่างให้ชัดเจน
- 4.2 ให้นักศึกษาลงความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ทวีปเอเชีย แบบใช้จุดแทนสัญลักษณ์
- 4.3 ให้นักศึกษาอ่านเรื่องเอเชียจากหนังสือสารบรรณโลกประกอบด้วยคำภาษาอังกฤษ Lands and Peoples
- 4.4 จากแผนที่การจำแนกดิน การกระจายกลุ่มภาษา บริเวณผลิตข้าวโพด ข้าวเจ้า ถั่วลิสง มะพร้าว ฝ้าย ถั่วเหลือง ให้นักศึกษาแสดงสัญลักษณ์ตามที่เหมาะสมพร้อมระบายสีประกอบ
- 4.5 ให้สรุปเนื้อหาสำคัญและตอบปัญหาท้ายบททุกข้อ

5. คำถามท้ายบท

- 5.1 พืชพรรณธรรมชาติของทวีปเอเชีย จำแนกได้กี่ประเภท? ยกตัวอย่างมา 3 ประเภท
- 5.2 ป่าไม้เขตอบอุ่น และเขตร้อนในทวีปเอเชีย มีลักษณะเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร
- 5.3 ทวีปเอเชียมีแร่ธาตุอะไรบ้างอธิบาย
- 5.4 แหล่งน้ำมันสำคัญในทวีปเอเชียมีที่ใดบ้าง? แสดงแผนที่ประกอบด้วย
- 5.5 ดินประเภทใดที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกในทวีปเอเชีย
- 5.6 ชาติพันธุ์ในทวีปเอเชียแบ่งเป็นกี่กลุ่ม? อธิบาย
- 5.7 การกระจายของประชากรในทวีปเอเชียแบ่งออกเป็นกี่ลักษณะ อะไรบ้าง? จงอธิบายพร้อมทั้งแสดงแผนที่ประกอบ
- 5.8 ในทวีปเอเชียปลูกพืชอะไรบ้าง? ยกตัวอย่างพืชเด่น ๆ มา 5 ชื่อ พร้อมทั้งอธิบายประกอบ

5.9 ลักษณะการเลี้ยงสัตว์ในทวีปเอเชียเป็นอย่างไร? อธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ

5.10 การอุตสาหกรรมในทวีปเอเชียที่สำคัญมีอะไรบ้างผลิตมากที่สุดที่ไหน ทำไมจึงทำการผลิตได้มาก อธิบาย

5.11 สินค้าสำคัญและมีชื่อของทวีปเอเชียมีอะไรบ้าง?

5.12 บริเวณใดของทวีปเอเชียที่มีการคมนาคมทางบกหนาแน่น

5.13 ลักษณะที่ตั้งของทวีปเอเชียมีความเหมาะสมอย่างไรบ้าง? อธิบาย

5.14 เหตุใดทวีปเอเชียจึงมีประชากรมากที่สุดในโลก และมีทรัพยากรธรรมชาติมากด้วย

5.15 ถ้าให้ท่านเลือกไปทัศนศึกษาประเทศใดประเทศหนึ่งในเอเชีย ท่านจะไปประเทศใด ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น สรุปโดยสังเขป

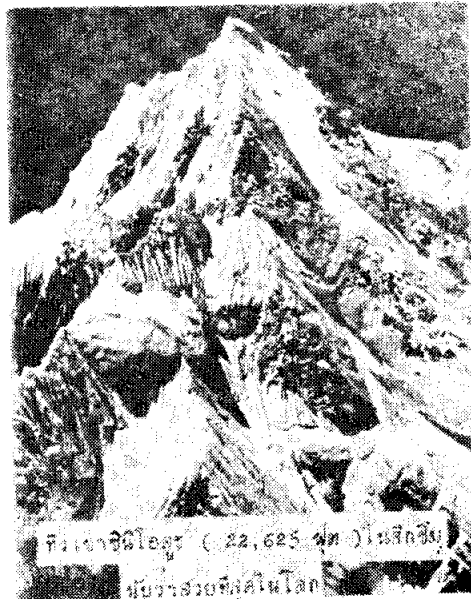
ลาป่าในทวีปเอเชีย

เครื่องสูบน้ำแบบเขมือบ (เครื่องสูบน้ำแบบเขมือบ) ในประเทศไทย

หมิว

ทิวเขาฮิมาลัย (22,625 ฟุต) ในสิกขิม
นับว่าสวยงามที่สุดในโลก

ซ้ายบน : ลาป่าในทวีปเอเชีย

ขวาบน : ชาวนาในเกาะชวาขุดลอกคลองเพื่อส่งน้ำเข้านา

ซ้ายล่าง : หมิวขาว สัตว์บกที่ชอบหากินในน้ำ และหยุดพักในฤดูหนาว

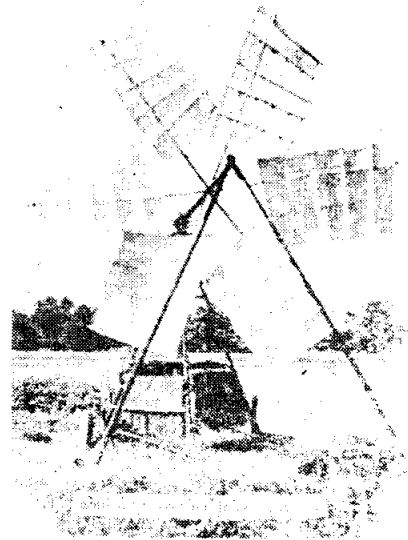
ขวาล่าง : ทิวเขา ฮิมาลัย (22,625 ฟุต) ในสิกขิม นับว่าสวยงามที่สุดในโลก

หมีแพนด้าอยู่ตามป่าไผ่ ในมณฑลเสฉวนราคาแพงที่สุด

การที่ประหารวิดน้ำเข้านาในได้หวัน

กลสิกรเขตลุ่มน้ำแยงซีใช้กังหันลมวิดน้ำเข้าใน

ดินแดนทะเลทรายรูปพระจันทร์เสี้ยวในคาบสมุทรอาหรับ

ภูเขาไฟครากระตัวในอินโดนีเซียกำลังครุกรุ่นอยู่

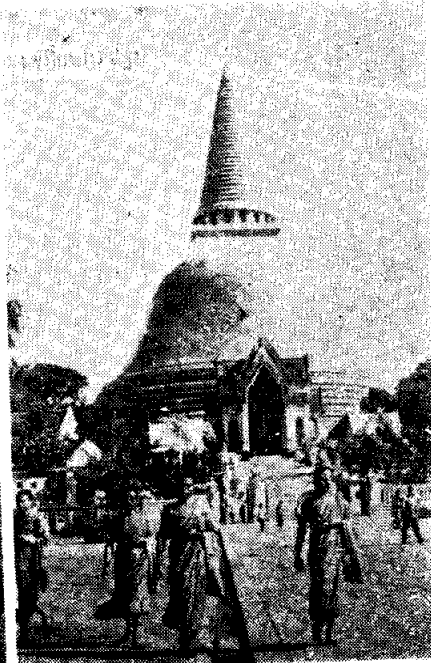
ยอดเขาเอเวอร์เรสสูง 29,028 ฟุต นับว่าสูงที่สุดในโลกอยู่ในประเทศเนปาล

ชาวเคอร์กีซกับเหยี่ยวผู้ซื่อสัตย์ในการล่าเหยื่อ

เสือโคร่งอินเดีย

รูปบน : จามรีบนที่ราบสูงทิเบต ใช้เป็นพาหนะขนส่ง คนใช้ทำเครื่องนุ่งห่ม
รูปล่างขวา : เจดีย์นครปฐม
รูปล่างซ้าย : การฟ้อนเล็บในภาคเหนือของไทย